

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó :

Az Országos Erdészeti-Egyesület.

Szerkesztő :

Bedő Albert.

Megjelenik minden hónapban.

Tizenötödik évfolyam.

XI. füzet.

November 1876.

Előfizetési díj egy évre : azok számára kik az „Országos Erdészeti-Egyesületnek“ nem tagjai 8 frt ; tagok számára az évi 5 frt alapítványi kamat, vagy évdíj beküldése mellett csak 3 frt.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapestén, Pest, Hold- és Gyapju-utca sarkán II. em. — A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnének

Franciaország fenyőfa termelése és fogyasztása.

(Francia tanulmány után.)

Az erdész, vagy mezőgazda, ha valamely távolabb szomszédjára fordítja figyelmét, majd bátorító meglepéssel, majd buzditó versenyvágygyal tekinti annak sáfárkodását, közönségesen pedig tapasztalja, hogy a különböző viszonyok közvetlen alkalmazást vagy következtetést gyakran nem engednek ugyan, közvetve azonban nincs oly szakbeli tágabb körű vizsgálat, melyből, legalább összehasonlítás vagy ellentét útján, hasznot meríteni ne lehetne : hiszen minek volna különben az egész statistica? Való, hogy Franciaországnak erdészeti viszonyai messze elütők a mieinktől, úgy közigazgatás és birtokra nézve, valamint iparának szükségei, a kínálat és kereslet igényei tekintetében ; ha azonban ezen utóbbinak a legujabb évtizedekben beállott fordulatait követjük, ennek számszerinti kifejezéseiben is akadhat egy vagy más eszmeszál, melyhez reflexiót fűzhetünk.

Midőn a fenyőneműeknek Középeurópában való tenyésztését és fogyasztását kereskedelmi szempontból vizsgáljuk, természetesen, hogy csupán azon csoport termékeire szorítkozunk, melyet hajdan Linné a tág „Pinus“ elnevezés alatt összefoglalt, mert csak ezek szerepelnek itt nagyban, és képviselnek tömegességük által oly tényezőt, mely a közforgalomra befolyással bír. Sok más faja a tobozosoknak (Coniferae) mint: Araucaria, Sequoia, Podocarpus, Ginkgo, Thuja, Cupressus, Cedrus, Libocedrus stb. Európában részint kertekben tenyésztetik, részint kísérletek tárgyát képezi, de gyakorlati mérvekre nem vergődván, jelen tanulmány czéljánál tekintetbe nem vehető, azon tömegekkel szemben, melyek itt számba jönnek, s melyekre nézve például legyen említve, hogy 1871-ben a svéd direct kivitel Australiába 25.000 köbméterre emelkedett.

Franciaország fenyőfa fogyasztása félszázad óta megtízszereződött, az utolsó 25 év alatt pedig ötszörösre szaporodott. Valamennyi belföldi fenyvesállab már kihasználásba vétetett, a bevétel is gyarapodott, s az árak mégis emelkednek, miért is ez úgy a jelennek jövedelme, mint a jövőnek tartaléka tekintetéből vizsgálatot érdemel.

A fenyveserdők tenyészeti alsó határa a vidékek éghajlata szerint különböző; középárányt véve, a Vogesekben 400 mét., a Jurában 600 mét., a Dauphinében 800 mét., a Pyrenéekben 1000 mét., mely övszintektől aztán felfelé legalább is 600 méterre emelkedik. A feldolgozáshoz szolgáló ugynevezett fűrészmalomok itt csak későn szaporodtak, s csak a múlt században terjedtek a közel Németalföld példája után. A francia deszka közönségesen 0^m. 026 vastag, 0^m. 24 széles (1¹/₄ : 9¹/₂); az északi (skandináv) többnyire 0^m. 032 vastag, 0^m. 20 széles (1¹/₄ : 8¹/₂ angol mért.) Egy köbméter nyers rönkfából, kergestői, a Vogesekben számitanak árunak való 27 deszkát, vagy mindenestül, beleértve a széldeszkákat is 30-at; mihez

azonban szükséges, hogy a törzs mellmagasságban mérve legalább 0^m.50 átmérővel birjon.

A skandináv deszka, csekélyebb méreteinél fogva gyengébb törzsekből is készül 0^m.30 átmérőig.

Legszebb nagymérvű faanyagot ad a Jura területe, melynek ilyenre való törzsei lehántva 30—32^m. hosszúságban 0^m.15 felső átmérőig szoktak felhasználtatni, a törzshosszaság felében 0^m.45, s mellmagasságban 0^m.70—0^m.90 átmérővel. Az ily méretű fák köbmétere tövön állva jelenleg legalább 35 frank szokott lenni. Ily méretű darabok vasuti szállításra alkalmatlanok lévén, vonó marhával kerekeken vitetnek a legközelebbi vizi uthoz, mire nézve főkikötő Chamblay a Loue folyó partján, és innét van, hogy a jurai nagy fenyőfák a kereskedésben chamblayi fának neveztetnek. Rendeltetésük leginkább a tengerészet céljainak szolgálni, vagy négyszögben ácsolva, vagy csupán lehántva, természetes alakjukban árboczoknak.

A csekély méretű közönséges fának ára szinte csekély, a középmeretűé — leginkább fűrészelt alakban — körülbelül fele a hasonméretű tölgyfa árának, a hosszú és vastag méretű fák azonban, a mint egyáltalán ritkábbak lesznek, úgy árban is állandóan emelkednek növekedő arányban tömtartalmukhoz képest.

Századunk elején az élőfa értéke s ára tövön igen csekély volt. Montbéliard járás némely községeiben 1810-ben még 12—15 frankba került oly törzs, mely ma 300 frkot ér. Pontarlier táján Uziers municipalitása minden ujoneztnak utra- valóul egy nagy fenyőfát szokott volt ajándékozni, melyet ez 7—8 frank árán eladott. Ezen értékek azonban 40 év alatt 1830-tól 1870-ig megkétszerezedtek, mert míg beviteli felbecslések alkalmából 1830. után egy stére fenyőfa 25 frankban számíttatott, 1869-ben már 50 frankban; a szabályszerű

egyenlő mennyiségek értékitése pedig mindig nagyobbodó jövedelmet hajtott. Például Remiremont város évente 3300 köbmétert eladván, ebből 1830-ban 25.000 frank, 1869-ben 50.000 frank, 1875-ben 80.000 frank bevételt nyert.

Az erdei utak javítása s szaporítása egyrészt emelte a tőárakat az állabokban, a közlekedési vonalak s eszközök fejlődése ellenben, minthogy a piaczkok ellátását könnyítette, nyomta azokon az árakat, de egyuttal sok új piac megnyilván, növekedett ez által a kereslet, úgy hogy azt a kínálat alig bírja követni, s így az ellenkező irányu hatás ellensúlyozza ugyan egymást, de még sem eléggé, mert a kihasználás által szolgáltatható mennyiség nem fokozható a létező anyag határán túl; innét magyarázható, hogy 1870. óta gyorsan emelkednek az árak, s attól tartanak, hogy ez így még tovább fog haladni, mert a sűrű kereslet gyorsan apasztja az állabokat, a természetes szaporulat pedig lassu, mert a fanövedék hosszabb forda időközöket igényel. Mainap tömegesen vágják a fákat 0^m. 30 alsó átmérővel, melyeknek darabja 10 frank; majd kivétel nélkül azokat, melyek átmérője 0^m. 50, s ára 50 frank, nem gondolván az idővel, mely alatt ezen fa a 0^m. 70-et elérné és 160 frankon értékesíthetnék, mely 20 centimt. többletnek körülbelül 40 év felelne meg.

A kidolgozott faanyagon kívüli mellékkihhasználás aránylag csekély; az ágazat, kéreg, ács hulladék tüzelőül szolgál, helyenként gyanta gyűjtetik, melyből Strassburg környéke adja a legfinomabb terpentint, Burgundia a legjobb szurkot; azonkívül luczkéreg hántatik, mely $\frac{1}{3}$ -ával felér a tölgykéreg értékének, szenelés üzetik a fémipar számára, s most, a reszelő gépezetek tökélyesbülésével, papírkészítési anyag is állittatik elő.

Franciaország legszebb fenyvesei körülbelül 20 kilom. távolságra találtnak Pontarlier felett a Doubs folyó két

partja magaslatain. 1840-ig mérsékelt kiszállalás útján használtattak és elsőrendű fűrészanyagot szolgáltatottak. A zárt állab évi termése hektáronként körülbelül 6 köbm., melyből 5 köbm. haszonfa, a jelen árak szerint 150 frank évi jövedelemmel. A tarvágás rendje és módja 1669-ben kiadott szabállyal lön megállapítva, mely szerint hektáronként 20 fát fennhagyva, a vágással sorban kellett haladni egymásután, közbeeső terület kihagyása nélkül. Ezen eljárás 1830-ig az állam tulajdonában lévő lombdőkben is követtetett; egyébként a különféle vágási rendszerek helyes vagy helytelen alkalmazásának hatásai tanulságos példákban láthatók a keleti hegységek egész mentében Elsasztól le a Dauphinéig, ugy-szinte érdekes a bükknek túlvergődése is, hol ez a fenyvesek közt elegyesen termett vagy telepítettett. Sajnos azonban e vizsgálatból merithető azon tapasztalás, hogy azon területeken, melyeken 1818-tól 1869-ig az erdőbirtok az állam tulajdonból magánkézre elidegenítettett, nagyobbára elszegényedés vagy teljes pusztulás állott be. Így tűntek el a Pyrenéek fenyvesei, úgy hogy a mult századtól a mostanira e vidék erdővagyonának alig felerésze szállott át.

Egészben véve ugyan Francziországnak fenyőfahozama nincs teljesen tüzetesen kipuhatolva, de hozzávetőleg elég megközelítéssel felbecsülhető.

Az állam tulajdonában megmaradt 80.000 hektár kihasználható fenyves, melynek vagy fele a Vogesekre esik, a többi pedig majdnem egyenlő nagyságu csoportokban a Jura, Alpok s Pyrenéek közt eloszlik. Községek birnak körülbelül 120.000 hektárt, ebből 50.000 a Jurában, a többi aránylagosan elosztva az Alpokban, Vogesek s Pyrenéekben. Az ország központi hegységeiben csak elszórva maradt fenn egyes fenyőerdő. Mindössze tehát vagy 200.000 hektár lúcz vagy jegenyefenyőerdő áll közkezelési szabályzat vagy állami felügyelet alatt.

Egy jó zárlatu szabályos állab 150 éves korosztályban jó növedéki viszonyok közt hektáronként egész 1000 köbméter fát tartalmaz, melyből 900 kbm. haszonfa. Számszerinti átlagban a hektáronkénti s évenkénti haszonfatermés 6 köbmt. lenne ugyan, de ez nagyon meg nem felelne a valónak, s tényleg a becsléssel haszonfára nézve 3 köbméteren nem szabad túl menni, mi körülbelől 60 frank évi jövedelemre vezet. Ezek szerint összesen tehát 5—600.000 köbméterre vehető fel a közkezelés alatt álló francia erdők évi termése. A magánbirtokosok erdeiről biztosan feltehető, hogy a fennebbi tömegnek felét is alig adják, mert jól minősített szabályos és magasabb korosztályokba eső erdőség ezek között csak a legritkébb kivételkép találhatik, és mai nap példaként csak egyetlenegy idézhető az ország keleti hegyláncolatai egész mentén, Doubsmegyében.

Ezen adatokat egybevetve, azt mondhatni 7—800.000 köbm. fenyőfát termel évenként egész Franciaország, melyből a kidolgozott faanyag, u. m. a fűrészelt és ácsolt fa legfeljebb félmillió stérét eredményez. Az erdei- és fekete fenyőállabok legmagasabb számítás szerint, és mellőzve a rudakat, ugyanannyit szolgáltatnak. Az elérhető maximum tehát, melyet francia föld fenyőanyagban természet, 1 millió stére mindenestül, árboczfá, fűrészanyag és ácsoltfa, hasított áru, s egyéb feldolgozásra való.

Ezzel szemben, tekintve a bevitelt: 1873-ban behozatott 120 millió folyó méter deszka, melyért 80 millió frank fizetett. Az anyagnak két harmada Svédhon és Norvégiából, $\frac{1}{10}$ -ede a balti Oroszországból, ugyanannyi a Svájc-ból eredt, mely utóbbinak kivitele azonban évről-évről apad. Németországgal a fakereskedés csupán megközelíthetőleg egyenértékű anyagsere határai között mozog.

Belgium csak közvetett szállító, a mennyiben Antwerpen

átmeneti központul szolgál az éjszakáról jövő fának. Olaszország, Austria s Törökország csak jelentéktelen mennyiségeket küldenek, Amerikának beszállítása pedig oly csekély, hogy tekintetbe sem vehető.

A fűrészárut tehát nagyobbára Svédhon, Norvégia s Finland adják.

Épületi fenyőszálfa behozatik évenként vagy 500.000 stére körül, fizettetik érte vagy husz millió frank, mely mennyiség már közel 20 év óta feltűnően nem változik, ellenben majd felerészben helyreüttetik a saját apróbb fafélék kivitele által.

A fenyőnemű fa behozatali többlete az évek váltakozó lendületéhez képest összesen egy, egész másfél millió stére között mozog, mely mennyiség — a fentebbiek szerint — túlhaladja a belföldi termelés összeségét, és mindamellett alig képes kielégíteni a fokozódó igényeket.

E jelenség annál inkább indít gondolkozásra, minthogy tárgya közönséges nyersanyag. Angolország ezen anyagból háromszor annyit vásárol mint Franciaország, Éjszakamerika szükséglete még ennél is nagyobb, valamint egyáltalán tekintetbe veendő, hogy magok a termelő országok tizszerte annyi fát fogyasztanak saját szükségleteikre mindennemű alakban, különösen tüzelőben, mint a mennyit külkereskedésbe szállítanak.

A tűzifának hatalmas versenytársa a kőszén, melyért 1873-ban Franciaország a külföldnek háromszorosa annyit fizetett, mint deszkákért, — mérvadók ez irányban a kerükltség árai s a piacok ellátási módszerei.

Franciaországban az összes fabehozatal túlnyomó részét fenyőfa képezi, és elég nevezetes, hogy itt egyáltalán a fa elsőrendű helyet foglal az egész beviteli kereskedésben, s egyenlő fokon áll a nyers és kidolgozott bőrökkel, közvetlenül következőn a selyem, gyapju, pamut és kőszén, tehát azon

nyersanyagok után, melyek által az oly hatalmas s belterjes francia ipar a külföldről táplálkozik.

A deszkáknak ára, közép méretek átlagát véve, a bevitelnél folyó méter szerint tett: 1830. előtt 0 frank 50; 1853-ban 0 frk 80; 1866-ban 1 frk 10; 1869-ben 0 frk 90.

A Vogesek deszkái, melyeknek méretei közel felével csekélyebbek amazokénál, Nancy és Metz piacza in folyó méterenként következőleg fizettettek: 1830. előtt 0 frank 25; 1853-ban még 0 frk 25; 1866-ban 0 frk 30; 1869-ben 0 frk 28.

Az éjszaki vidékekből származó fák ára tehát 1866-ig folyvást emelkedett, azóta pedig csökkent; miben felismerhetni a vasúti hálózatok kiterjedésének befolyását, melyek mindinkább új fogyasztási helyeket közelítettek meg. A termelés alig győzte követni a keresletet, s a skandináv partok többször megkétszerezték kivitelöket. Ezelőtt 40 évvel ama gyér lakosságu vidékek gazdaságában még kevés volt a fűrés, gyá rias felszerelés pedig nem létezett; időfolytán azonban mind ez megteremtetett, s ez által napjainkig nőttön-nőtt a kínálat, és pedig gyorsabban, mintsem azt a kereslet követni képes volt; innét eredt a későbbi évek árcsökkenése.

A francia belföldi deszka piaci ára 1830-tól 1870-ig keveset változott, s épen csak az idő szerinti ingadozás befolyása alatt látszik állani. Valójában azonban, ha számba vesszük a nemesfém érté csökkenését, állithatni, hogy a megjelölt időköz alatt a fenyőfa ára alább szállt. Mert régebben annyi és olyan közlekedési út nem létezett, a szállítás tehát bajosabb s költségesebb volt, azóta számos forgalmi út s eszköz keletkeztével a fenyveserdők kihasználása nagy mérvben növekedett, úgy hogy belölök mindent kivettek, a mit csak lehetett. A mellett azonban, ugyanezen könnyebbitéseknél fogva szaporodott az idegen fa behozatala, s versenyével nyomta a

belföldit. Ily körülményekkel szemben feltűnőnek tetszhet, hogy a belföldi deszka megmaradt árában, a helyett, hogy ez alább szállt volna? Ámde ellenkezőleg, sőt emelkedésnek indult, mert mainap a vogesi deszka waggonrakatban 1 frank 35 cent., mely rönkben 1 frankot ér. Oly ár, mely soha ezelőtt nem létezett, s valószínűleg fenn fogja magát tartani azon igen fontos oknál fogva, minthogy a termelés most már elérte határát, s magasbra nem fokozható, hacsak alábbra nem fog szállani, s ebben rejlik megfejtése a maradandó drágább ár jelenségének.

Hasonlókép azonban 1872. óta az éjszakvidéki deszka is drágul. Svédországban mindent vágnak, mit csak vágni lehet, elannyira, hogy az aggódó törvényhozás is beleszólt, és 1875. október óta törvényt léptetett életbe, mely az ország éjszaki részére nézve a magánbirtokosoknak megtiltja az oly törzsek levágását, melyek átmérője mellmagasságban 0^m. 25-öt el nem ér. Ezen védő törvény azonban csupán írott malaszt fog maradni. A déliebb országrészek erdőségei régóta kihasználásban állván, most már csak fiatal korosztályu sarjakat mutatnak fel. Malmoetól Stockholmig a vasut mentében egész napijárás hosszán az erdőségek, vízfelületek vagy egyéb művelés alá vett területek által közbeszakitvák, s kihasználható fatörzset többé nem tartalmaznak. Ezen erdők $\frac{4}{5}$ -e magánbirtok, s rudaknál egyebet nem ad. Norvégiában az erdők $\frac{9}{10}$ -e magánbirtok, és hasonló mérvben kimerítettnek, úgy hogy ritkán akadhatni valamely nagyobb teljes zárlatu állabra.

A skandináv félsziget 1872-ben 6 millió stére idomitott fát vitt ki, melynek értéke az elszállításakor 130 millió frank volt. Habár mennyiségre nézve ez csak kis része az ország belfogyasztásának, de minőség tekintetében összes anyagkészletének színe-java. A kihasználás bel- és külterjű fokozásának kikerülhetlen következménye a kimerülésben mutatkozik, mert

e mellett a fiatalabb fának tüzelőül való fogyasztása hátráltatja a magasb korosztályok képződését nagyméretű haszonfa czéljára.

Finlandban az erdőségek harmadrésze államtulajdon, de a mennyiben hozzáférhetők, és fekvésöknél fogva a tengerpart, tavak, vagy folyóvizek mellékébe esnek, természetes régi törzseket ott is alig láthatni.

Fenn volna tehát, mint érintetlen, még Oroszország éjszaki nagy erdőterülete az Onegató és az Ural között, Arkhangel, Vologda, Perm és Olonetz kormánykerületekben, mely az állam tulajdona. Mondják, hogy a kormány hektáronként egy évben átlag alig egy decistére fát használ ki, holott maga a fatermés messze túlhaladná e csekélységet? De ama távoli zord égálj viszonyai számarány szerint kevésbé ismereteseek. Eddig onnét haszonfa kereskedési forgalomba nem hozatott, csak hamuzsir; mi lesz a jövőben? fog-e vasut építtetni arra felé? vagy, ha egyáltalán szállítási lehetőség következik 800—1000 kilométerre Pétervárhoz, mikép fognának alakulni az árak? azt most még nem lehet megítélni.

Visszapillantva a felhozottakra, ezekből annyi ugyan előre látható, hogy 20—30 év múlva a fenyőfa nem fog annyira hiányozni mint a tölgyfa, de a kérdésnek fontosabb veleje az árviszonyok mikénti fejlődésében fekszik.

Erre nézve a mondottak egybevetéséből következtetni kell, hogy a közelebb jövőben a faárak emelkedő irányt fognak követni, és így a francia belföldi erdőgazdának ezen eszmejáráshoz kellend mérnie számítási tervezeteit. Ezek pedig különbözők lehetnek a szerint, a mint magánbirtokost, vagy államtulajdont veszünk szemügyre. A magánbirtokos érdekében találhatja fűrészfát termelni, a mennyire erdejének minősége és fekvése engedi, mert oda mutat a 0^m. 30 és 0^m. 40

átmérőjü fatörzsek értékitésének egybehasonlítása. A francia fenyveserdőkben az anyagnövedék jó és tartós, a jelzett vastagsági fokon kitartó, s az évi faréteg-növedék 2—3 millimeter között szokott változni. Példaképen tehát átlagosan $2\frac{1}{2}$ millimétert véve a kör sugarára, ez az átmérő vastagságában egy évre fél centimétert tett, vagy 20 év alatt = 1 decimétert. Ezen időközben a fa vastagsága 0^m.40-től 0^m.50-re növekszik, értéke pedig kétszeresedik, vagyis kamatozása 30/0. Még további 20 év alatt a fa elér 0^m.60 átmérőt, és szemben az addig valószínű áremelkedéssel, nem sok hijsa lesz a megint megkettőzött értéknek. Bizonyos tehát, hogy a francia erdőbirtokos kalász előtt lekaszálja buzáját, ha jó növekvésű törzseit levágja mielőtt 0^m.50 alsó átmérőt elérték, valamint, hogy lehetséges azokat jövedelmezési előny érdekében 0^m.60-ig is fentartani.

Másként állanak a körülmények az államra vagy községeknek nézve, hol néhány évi időköz nem jó oly sürgős tekintetbe. Mert például véve, hogy a fenyő 0^m.60 vastagságban 100 frankot, 0^m.70 mellett pedig 160 frkot ér, a fakamatozás apad ugyan, de a kihasználás jövedelme ezen esetben, midőn a számítás magasabb korosztályok elérésére irányoztatik, tetemesen gyarapszik.

A francia törvényhozás előtt, midőn az 1790. év aug. 23-án kelt törvényben elvül felállította az erdők kimelését, mint melyekben az ország vagyonának és biztonságának egyik legnevezetesebb alaptőkéje rejlik, azon eszme lebeghetett, hogy csak szabályos korosztályzatú állabok és teljes érettségre jutott törzsek vágattassanak. — Ragacz, (Svájcz,) 1876. július.

B. Mednyánszky Dénes.

Árt-e a fenyőszú.

A „Pesti Napló“ 1875-ik évi folyama october 15-iki számának mellékletében, Forberger János m. k. erdőrendezőtől egy figyelemre méltó czikk jelent meg e czim alatt: „A fenyőszú nem árt“. Ehez akarunk szólni s e fontos kérdés megoldása czéljából egy javaslattal lépni az erdészeti közönség elé.

Két fő állítás körül forog ama czikk egész tartalma, t. i.

1. Hogy a fenyőszú (*Bostrychus typographus* L.) egyáltalában nem árt, mert az egészséges fába befurakodni nem tud, vagy ha igen, a kifolyó gyanta által megfojtatik; a melybe pedig fiasít, az ugy is kiveszne más okok miatt, melyek azt beteges állapotba hozták, milyenek a szél által való kimozgattatás, továbbá a zárat megszakítása folytán a talajnak szelektől és naptól való kiszáradása, a nap közvetlen sütése folytán beálló héj-aszály, s más bajok. Így tehát a szú nem a veszély oka, hanem annak következménye.

2. Hogy a szú irtása cselfák által nemcsak fölösleges, sőt ártalmas is, mert cselfák döntése által csak felújittatik az erdő sebe, mely tán már betegedésnek indult s rés nyitattik azon már érintett climai tényezőknek, melyek a fenyvesek kiszáradását főképen okozzák.

Forberger ur jelszava: „A fenyőszú nem árt“, azt hiszük kevés erdésznél talál visszhangra, miután a legtöbbször az ellenkező nézet vált vérré; sőt az erdészeti irodalom legtöbb coryphaeusát, az erdőgazdák nagyobb részével együtt, az ellentáborban fogja látni.

Voltak ugyan mindig erdőgazdák és írók, kik azt vallották s hirdették, hogy a fenyőszú csak beteg fákat támad meg, habár azok egészségeseknek látszanak is, és e kérdésre nézve az erdészeti és természetrajzi írók már egy félszázad előtt két ellenséges táborra voltak oszolva; mindazonáltal a

Ratzeburg által vezetett tábor, mely azt állítja, hogy a szú az egészséges fákat is megtámadja, nagy elterjedésében azokon erőt vesz s azért ellene irtó háboru folytatandó: annyira túlsulyra vergődött, hogy jelenben majd minden jelentékenyebb író e tant vallja, s az ellenkező nézetben levők csak kivételesen merik felemelni szavukat.

Annál inkább elismerést érdemelnek Forberger urnak az ily erkölcsi nyomástól mentes, és csupán az igazság felderítését czélzó észleletei.

Hogy a rovar inkább gyengélkedő, mint egészséges fákat, — inkább frissen vágottakat, mint állókat támad meg: e pontban véleménykülönbség nincs. E tekintetben, s különösen Forberger ur véleményének támogatására, Ratzeburg: „Die Forstinsekten“ cz. munkája második kiadásának 172. lapján ez áll: „Az 1837-ik év folyamában a lauthentháli pagonyban a szú megtámadása folytán meghámoztatott: a) látszólag egészséges fa = 1; b) beteg, azaz szélvészsek s egyéb által megsérült fa = 88; c) gyökerestől kidöntött, tehát részben még tengődő = 3948; d) földfelett ketté törött törzs = 3986 db“.

Ellenben a 174-ik lapon, miután hangsúlyozza Ratzeburg, hogy nagy elterjedés esetében, ha a szú egészségtelen fákat elegendő számban nem talál, az egészségeseket is megtámadja, tovább így beszél: „Hogy az egészséges fákat éhségtől, peterakási vagy más ösztönből szállja-e meg, az közönbös; elég az hozzá, hogy megszállja, a mint a történet mutatja. Hogy valjon a megtámadott fák valóban vagy csak látszólag egészségesek, az itt nem határoz és csak az lényeges: hogy a szú nélkül ki nem veszték volna. Hogy valjon kitáljuk-e valaha a módját, oly állabokat nevelni, melyek a szútól mentesek legyenek, ha ennek szabad működést engedünk, azon nagy okunk van kételkedni; mert, a mint a történet tanítja, e rovar vigályos állabban épügy mint sűrűben, öregben

mint fiatalban, hegységben mint lapályon, jó mint rosz talajon álló állabokban jelent már meg. Ugyanazon helyen, hol a Harz hegységben minden széltörés után megjelent a szúvész, és időnkint egész állabok elpusztultak, nem ismernek most (1839) oly borzasztó károkat, daczára a szárazságnak, fagynak és szélvészeknek, melyek pedig az utolsó időben példátlanul dühöngtek, s a szú elszaporodására oly kedvező növényi járványt idézhettek volna elő. Miért nem? Mert azóta e rovar elterjedésének gátot tudunk vetni. Hogy az egészséges fákat mikép győzi le, azt sem oly nehéz kimutatni, s e mellett nem is szükséges az első támadóknak a kifolyó gyanta által való oly tömeges elvesztét feltételezni, mint rendesen szokták (mert abból sokat úgy sem látott senki). A bogár a befuródást és anyamenet-készítést oly elővigyázattal viszi véghez, hogy abból következtetnünk kell, miszerint valami nem közönséges dologra van előkészülve. Már egy régiebb könyvben az áll: „Ha a bogár egy friss fát támad meg, kezdetben csak a száraz héjban marad, hol semmi akadályra nem talált. Ebben csinál néhány menetet több nyílással (anyaútakat légrésekkel). Ha táplálékra van szüksége, akkor azt egyik vagy másik nyílásnál veszi a gyöngéd hánCSRétegből. A nedv ugyan kiszivárog a sebből, de nem foly oly sebesen és a bogárnak van ideje, menetébe visszahúzódva a megfúlástól menekedni“. Egy más helyen kifejezi Ratzeburg már 1839-ben, hogy mind inkább hajlik azon nézethez, mely szerint egyes szúrajok az egészséges fákat is megtámadják, azaz hánCSáig átrágják a kérget, míg a gyanta kigyöngyödzik, s látva a sikertelenséget, megint eltávoznak; de ezen kísérletek ismétlése az ezer meg ezer apró seb folytán a fát beteges állapotba helyezi, míg később jövő bogarak kísérletei végre sikeresek lesznek, s a fán erőt véve azt egy-két év alatt megölik.

A tömeges megjelenésre nézve nem tartom feleslegesnek

az említett munkából még a következőket idézni: „Valóban nem túlzás az oly állítás, hogy: a bogár rajai kis felhőket képeztek, vagy: a bogár úgy rajzott, mint a méh“ (179. l.) Végre arra nézve, hogy a bogár egy állabból a másba is költözhetik, felemlíti Ratzeburg a következő eseteket:

Rettstadt erdész, Zellerfelden, 1836-ban: „Ezen évben, minthogy a bogár keleti és déli szél által a dietrichsbergi szúvészből a szomszédos Mittelbergibe vitetett át, egy alkalommal, nagyon tikkasztó időben észrevettem, hogy a bogár oly rengeteg mennyiségben száll felettem, hogy egészen elálmélkodva megálltam és a nyugatra haladó tömegnek utána bámultam. Mivel éppen dörögni kezdett, kíváncsi voltam megtudni, hogy miképen fogja magát viselni a rovar vihar alkalmával. Egyszerre megfordult a szél, és a zivatart keletre hajtá, mi közben a rovar is egész tömegekben jött vissza, és a mint a Hay-on átjött s a legelső fenyűket a hol én álltam elérte, a zöld és teljes egészséges fenyűkre szálltak a bogarak. Másnap megint utána néztem és bámulatomra azt találtam, hogy a szú egy negyedóra járásra szélteben és hosszában megtelepedett, minek folytán később 24,280 törzs száradt ki!“ Rottenberg egészen hasonló esetnek volt tanúja, és látta a mint egy szúraj, mely 30' magasságban vén lúczfenyők közt másfélóra hosszat váltogatva rajongott és egészséges lúczfenyőket szállt meg, egy hirtelen észak-nyugotról előtörő orkán által délnyugati irányban egy 300 lépés széles tisztáson áthajtatott, s azután egy szomszédos erdőben megtelepedett.

E kis értekezés keretébe kivonatossan sem szoríthatók azon érvek melyek több mint egy fél századalatt a két ellenkező nézet mellett felhozattak: de a fennebbi mutatvány Ratzeburg munkájából s annak megfontolása, hogy ő is nézeteit észleletekre, még pedig saját és mások számos észleleteire alapította, meggyőzhet arról, hogy a kérdés vitatása még For-

berger ur érdekes észleletei által befejezve nincs, s hogy a felelet, amit arra az eddigiek után adni lehet, még mindig nem elég világos.

F. észleletei szerint a máramarosi fenyvesek kiszáradása a szél által megrongált helyeken és azok körül, a gerinczeken, vágásszéleken és ott, hol zsindelekészítés által az erdő zárata megszakított, egyáltalában tehát ott terjed, hol a napfény és lég az erdő beljébe szabadon hatolhat be. Ezen észleletek tökéletesen megegyeznek az eddig tett tapasztalatokkal, mit az is bizonyít, hogy ily helyeket a fenyvesekben mint a szű fészkeket és a száradás kiindulási pontjait említik meg a tankönyvek is. Némely erdőgazda Forberger urral a kiszáradás okát nem a szű dulásában, hanem a napsugarak, szárító szelek és a lúczfenyő azon természetében akarják megjelölni, hogy gyökereinek nagyrésze a talaj legfelső korhadékos rétegében, sőt gyakran közvetlen a moha alatt terjed szét, s a zárat megszakítása folytán a napsugaraknak közvetlen kitett héja nem képes az alatta lévő háncs- és kámbium-réteget a meleg ellen eléggé védelmezni; mások ellenben a fák elpusztulását egyenesen a felszaporodott szűnak tulajdonítják.

Nagyon sok erdőgazda és író a szű elleni nagy buzgal-mában egészen megfélekedzik a lúczfenyőállatok zárata megszakítása folytán beálló káros klimai befolyásokról, vagy legalább is nagyon alárendelt szerepet tulajdonít azoknak; s ezekkel szemben nagy szolgálatot tett F. ur, midőn a mérlegnek ellenkező serpenyőjébe vetve észleletei által támogatott érveit, a nézetek helyes egyensulya helyreállítását nagy mértékben előmozdítani segített. De a helyes felfogás aligha nem áll itt is a középen, mint sok más jelentékeny véleményeltéréseknél szokott lenni.

Nézetem szerint, melyet mind annak nyomán alkottam, a mit a lúczfenyő és a betűző szű természetéről és a szű-

pusztításokról olvastam, hallottam és láttam, a lúczfenyvesek száradásának okai: kezdetben a nevezett klimai befolyások a zárat megszakítása folytán, de ezzel együtt mindenestre a szú is, mely a meggyengült fákat magukhoz térni nem engedve, az állab sebének terjedését hatalmasan sietteti, s annak begyógyulására tán nagyon esős nyaru éveket kivéve, időt nem enged. Ezen nézetemet az általánosan ismert tényekből a következőkben kísértem meg levonni. Tekintsünk el egyelőre a szútól.

Az akár szélvész, akár vágás által megszakított állabnak földetlen szélein a fák, melyeknek legfelső gyökérhálózatát fedő moha vagy lombréteg és korhadék a szelek és napfény által kiszárad, elhordatik sat., mindenestre rendellenes állapotba jönnek, még pedig a záraton szakított seb verőfényes szélén inkább, mint az árnyékoson, — szélnek kitett gerinczeken, napnak kitett oldalakon inkább, mint ezen hatásoktól védett fekvésekben — s tán hozzá tehetjük, moha réteggel borított talajon inkább, mint a napot jobban kiálló gyomokkal fedetten sat. A legfelső vízszintes gyökerek közül a legvékonyabbak, kisebb-nagyobb számban el fognak száradni, melyeknek mélyebb talaj-rétegekben újakkal való pótlása lesz szükségessé, hogy a növény megélhessen. Ehez járul a verőfényes széleken lévő egyes fának héjaszálya, mely az előbbi bajokkal együtt okvetetlen sok fának kiveszését fogja okozni szú nélkül is. Egyes fák azonban részint gyökérzetük mélyebb volta és erősebb egyéni természetüknél fogva, részint pedig a külső sorban lévők által még azok lombjának lehullása után is némileg védve, nagyobb ellenállást fejthetnek ki, s időt nyernek elvesztett felületes gyökereiknek újakkal pótlására a mélyebb talaj-rétegekben — s ha a szú megtámadása által akadályozva nincsenek, újra elérik korábbi rendes táplálkozásukat, — héjuk a nagyobb meleg és világosság ingere folytán jobban megvas-

tagodva, s ágaik a világosság felé nagyobb kiterjedést nyerve, a törzsnek is visszaadják részben nélkülözött védelmét. Ez alatt a talajt is zöld növényzet foglalja el, az elszáradt moha helyett árnyékot adva és szél ellen védelmezve azt, míg végre cserjék és fiatal fenyvesek telepednek meg a szálasfák közt, azok törzsét oltalmazva s így az erdő záratát teljessé téve. De míg ez történik lassanként, bizonyos távolságra az állab megrongált szélétől, addig a száradás tovább-tovább halad; mert a szélén lévő elszáradt fák tűiket lehullatják, s a nap-sugarak és szelek most, ezen akadály részbeni megszűnése folytán, beljebb hatolhatnak, de most már kevesebbet ártanak mint eleinte, mert a természetnek előbb vázolt behegedési műve már bizonyos fokig haladt. E két működés folytonosan küzd egymás ellen, mialatt a romboló hatás az előbbieket szorít csökkenni, ellenben az építő, behegesztő növekedik, míg végre győzedelmeskednie kell. Hogy valjon a szű közbelépése nélkül ilyen vagy olyan viszonyok közt mennyire terjedne a száradás és mennyi idő alatt szűnne meg, arról felvilágosítást jelenleg senki sem adhat; de hogy a záratban ütött sebek terjedésének ott, hol a lúczfenyő annyira természetes álló helyén van, mint a szű által oly rengeteg mértékben meglátogatott galicziai, csehországi és máramarosi erdők, a természet kevés év lefolyása alatt határt tud vetni, s a klimai tényezők rombolása nem haladhatja túl felépítő működésüket: az legalább is valószínű.

Természetes, hogy ha már most a klimai faktoroknak a zárat megszakítása által előidézett kártékony befolyásához még a határtalanul elszaporodott szű megtámadása is hozzá járul, akkor a fennebb vázolt behegedési küzdelem mérlege könnyen a baloldalra billen, a rombolás erőt vesz a természet építési erején, a sebek folytonosan terjednek, míg völgyek, északi lejtők, fiatalosak, egymásra következő essős évek s más kedvező

körülmények a pusztulásnak határt nem vetnek. Én tehát azt hiszem, hogy ép úgy, mint a szú nem képes egészséges állabokat normális viszonyok közt tönkre tenni, a napfény és szelek sem száritánának ki egyes pontokból kiindulva néhány év alatt négyszögmérföldekre terjedő fenyveseket a szú hozzájárulása nélkül.

Azt mondtam, hogy „azt hiszem“; jobb volna ha tudnám, mert a mit csak hiszünk, azt még nem tudjuk. Hogy tudhassuk, helyes-e a nézet, meg kell kérdeznünk a természetet. Ha világos lesz a kérdés, értelmes lesz a felelet is. A természet soha sem csal, csak értenünk kell nyelvén.

Én a fennforgó közérdekű kérdés megoldására a következő, könnyen kivihető és kevésbe kerülő kísérletet ajánlanám.

Egy a szúpusztításoktól nem távol eső, jó zárátú lúczyfenyő állásban, mely az 50 évet meghaladta és mohából, tűkből és korhadékból álló egyenletes talajtakaróval bir, vágassék ki körülbelül egy holdnyi terület négyszög alakban, melynek két oldalvonala lehetőleg vízszintes legyen. Vonattassék be a vágást szegélyező fák közül minden második tetőtől talpig, a korona vastagabb ágait sem véve ki, okkerel és kevés gyanta korommal (Kienruss) vörhenyes szürkére festett mészszel, vagy pedig vizüveggel vagy más alkalmas kenőszerral. Ezeket a szú a legnagyobb valószínűséggel megkimélné, míg ellenben az éppen akkora számban bevonatlan hagyott fák közül sokat — egy pár év alatt mindenesetre nagyobb részüket — kisebb-nagyobb sikerrel a szú támadná meg. Évenként feljegeztetnék a vágás mindenik szélén külön-külön a szú által megtámadott és szúmentes, az elszáradt és épen maradt fák száma, mind a bevont, mind a be nem vontak között. Ha 2—3 év múlva kiderülne, hogy annyi fa veszett ki a bevontak közül is, mint a be nem vontak közül, azon esetben Forberger urnak teljesen igaza lenne, ellenben, ha a be nem

vontak többnyire a szű által megtámadtatva kivesznének, a bevontak ellenben szútól és kiszáradástól megmenekednének, akkor a klimai tényezők káros befolyása meg volna hazudtolva, ellenben a kiveszés tisztán a szűnak tulajdonítandó; ha végre az derülne ki, hogy mindkét féle törzsekből vesztek ki, de a be nem vontak közül sokkal többen, mint a bevontak közül, mely utóbbiak nagy részt magukhoz tértek s rendes növekvésnek indultak, akkor azon vélemény emelkednék érvényre, mely a tömeg által ösztönszerűleg követett, azaz középútat tartja.

E kísérlet kivitelére a mármarosi kincstári erdők lennének hazánkban legalkalmasabbak, nemcsak azért, mert azok váltak a magyar birodalomban közelebbi időben a szű pusztítása által szomorúan hiresekké; hanem azért is, mert a mármarosai államjavak jelenlegi igazgatója az erdészeti kísérletek ügye iránt már több ízben legmelegebb érdeklődést nyilvánított, továbbá, mivel az ottani erdőrendező, Forberger ur, az e téren való észleletekben oly fáradhatatlan szorgalmat fejtett ki, mint ezt cikkke bizonyítja, — s mivel végre ez ügyben mindazon ottani erdőtisztek érdekelve vannak, kik a szű elszaporodásának meggátlásán fáradoztak és fáradoznak.

Azon kis akadályokat, melyek tán e kísérlet kivitele közben felmerülnének, s melyeket előre látni nem lehet, ugyhiszem könnyen legyőzhetné a kísérlet buzgó vezetője.

Akár miképen ütne ki a kísérlet, abból az erdőgazdaságra nagy gyakorlati előny származnék. Ha pl. a szű ártatlansága derülne ki, akkor az annak irtására fordított jelentékeny költségek megtakaríthatnának, vagy más okszerűebb célokra fordíthatnának; ha ellenben bebizonyíthatnák, hogy legfőképen a szű okozza a kiszáradást, akkor a szaporodását meggátló, és az irtó eljárások tökéletesítésére és pontosabb kivitelére kellene fordítania az erdőgazdának igyekezetét. Ha a kísérletek

eredményeiből kitűnnék, hogy a zárat megszakitása folytán előidézett káros climai befolyások adják az első lökést a fenyvesek kiszáradására, s később a szúval karöltve folytatják rombolásukat, akkor megfelelő erdőújítási és nevelési intézkedésekkel lehetne a pusztulásnak elejét venni, vagy azt lokalizálni. Ily erdőfelújítási intézkedések lennének pl. a lúczfenyőnek elegyítése más fanemekkel, pl. a máramarosi viszonyok közt, hol a bükknek semmi értéke sincs, jegenyefenyővel, mely a lúcczal együtt alárendelt mennyiségben talpakba kötve könnyen leusztatható volna. Az erdőnevelésnél kitűnő szolgálatot tennének a kezdettől fogva tisztán tartott nyiladékok, melyek mindkét széle védfalúl és elszigetelő vonalképen szolgálna az állaboknak a káros climai befolyások és a szú ellen.

Ezen javaslatot annyivalis inkább megpendithetőnek tartottam, mivel a kísérletek kérdését ugyis napirendre tűzte az orsz. erdészeti egyesület és a fennforgó ügy ebbeli működésének a legháladosabb anyaggal kínálkozik.

Fekete Lajos.

A keretfűrészek jóságának kérdéséhez.

Irta: Madertpach Viktor.

Katona Endre ur cikke, melyet az „Erdészeti Lapok“ f. é. IX-ik füzetében közzétett, s melyben nézeteimet a mostan használt fűrészszerkezetek tárgyában taglalja és czáfolni igyekszik, örvendetes jele annak, hogy ezen nem közömbös tárgy figyelemre méltatott. Azon reményben, hogy a valóban helyes nézet eszmecsere által csak felderíthetetik, és hogy állásponantomat sikerrel védhetni fogom, K. ur ellenvetéseire lehetőleg röviden válaszolok.

Hogy első közleményem rövid volt, egyrészt onnan ma-

gyarázható, mert igazán csakis a tárgyat akartam figyelembe ajánlani, továbbá mert sokat csak érintettem, a miről megvoltam győződve, hogy köztudomásu dolog. Az első a mit K. ur felhoz, az: hogy nézetemet, miszerint a keret-, kör- és szalagfűrészgépek közül egy sem felel meg annak, a mit egy jó géptől várni kell, indokolni kellett volna. Ezt nem tettem, mert hittem, hogy ebben a kérdésben kétség nem forog fenn. Egy 12 pengével vágó keretfűrész a dolgozó orsóra redukálva a legjobb esetben 7.6 lóerőt emészt, valódi munkája (a farostok elvágása, vagy szakítása) ha sokra teszem, 4 lóerő, tehát haszoneredménye (Nutzeffect) 52.63% ; egy körfűrész, mely 2 hüvelyes deszkákat szegélyez, igényel — mondjunk 4 lóerőt, tettelegesen munkája talán $15/10$ lóerő. Az eddig épített szalagfűrészek inkább csak kisegítő gépeknek tekinthetők oly dolog véghezvitelére, melyet más géppel nem lehet végezni; valódi hatásukat nem tudom számokban kimutatni, de más úton bebizonyíthatom, hogy működésök eredménye távol sem kielégítő.

Például veszek egy nagyobb szalagfűrész, a mint azokat többször előállítják.

Egy ily fűrésznél a szalaglapnak 3500 láb másodpercenkénti gyorsaság adatik, és állítólag ugyan ezen időben 10—30 folyó láb, 8—10 hüvelyk vastag fát vág. Egy keretfűrész, mely 200 vágást tesz egy másodperczenben $1\frac{1}{4}$ emeléssel (Hub) vág ezen időben 2—3 folyó láb fát, a midőn a penge 250' gyorsasággal mozog. Ha a szalagfűrész úgy vágna, a hogy kellene, és a mint vág a keretfűrész, (azaz, ha képes lenne a farostokat kellőleg elmetszeni) 3500'-nyi gyorsaságnál nem 10—20' hanem 28—42 folyó lábat kellene vágnia, nem tekintve azt, hogy a keretfűrésznek, ha csak egy pengével vágna, mint a szalagfűrész, ugyanazon erővel, mint a mennyit a szalagfűrész igényel, sokkal nagyobb gyorsaságot lehetne

adni. A keret- és szalagfűrész munkaképességét Ransome szerint vettem, habár azt tulságosan vagy miután a keretfűrész legfeljebb 1'-at a szalag 5'-at vág egy másodperczben, de az arány azért mégis ugyanaz.

A keretfűrészek közt például azért hoztam fel Topham és Ransome gépeit, mert ezekben két különböző elv van megtestesülve. Hasonlók egymáshoz, de a különbség még is lényeges, és nem az eltérő berendezésben találom azt, hanem abban, hogy Topham főkép biztosságra és tartósságra nézett, mert kevésbé gyakorolt, és ügyetlenebb munkásokra számított, Ransome ellenben minden méretekkel lehetőleg lement, mert ügyesebb és vigyázatosabb angol kézművesek számára szerkesztette fűrészét.

Topham gépénél az összes súlya azon részeknek, melyeket mozditani kell, t. i. a járomnak, tolórudaknak és felszerelt pengéknek sokkal nagyobb mint Ransomenál, minélfogva a csapok is sokkal vastagabbak, és ebből következik, hogy a szerkezet mozditása Topham fűrészénél 2 lóerővel többet kíván, mint Ransomeé-nál, mind a két esetben 18"-es kereteket véve számításba, és a farostok elvágását nem tekintve. Az igaz, hogy ügyetlen munkások Ransome fűrészét rögtön összerontják, de a jobb gép mindég jobb kezelést is kíván, tehát nem hátrány, és a megtakarított 2 lóerőt (nem tekintve a többi előnyöket, melyekre később visszatérek) meg nem vetendő. Ransome oly fűrész, mint én ajánlok, nem készít, legalább legujabb tárgymutatójában sem talállok ily féléit.

Tagadhatatlan, hogy minden keretfűrésznél vékony pengéket is lehet használni, de hát mi az oka, hogy a Topham-féle keretknél mindég csak tulságosan vastag lapokat láttam alkalmazva? Ha kérdezősködtem, különféle választ kaptam, főkép azt, hogy a vékony lap könnyen kifut (verlaufen), hogy hamar kopik stb., egyszerűen, hogy nem czélszerű, de hogy egy-

általában nem is alkalmazták. Ha az előkészített pengéket megvizsgáltam, azt találtam, hogy a megosztás*) türehető, az élesítés pedig minden tekintetben hiányos. Egy ilyen pengével a Ransome keretben nem lehet vágni, míg a Topham-gép eltűri, és úgy a hogy nagy erőfeszítéssel, kis lépéssel a tönkön átkinozza. Természetes, hogy ezt egy vékony lap ki nem állja; és ez az ok, a miért vastagabb lapokat használnak. A Ransome féle fűrész a munkást jó munkára kényszeríti és rászorítja, hogy mindent a legjobb rendben tartson, ugyszólván neveli őt: a Topham-fűrész pedig nagyon sok sanyargatást és tudatlannabb munkást is eltűr. A mi a könnyebb vagy nehezebb vágást illeti, úgy tudom, hogy a vastag lap nem emészt több erőt, mint a vékony. **)

Én 3 év óta vágok egy Ransome-féle géppel, melynek hajtótengelye a fűrészépülettel egy színben áll, hátrányt ebből nem tapasztaltam, hisz ott, a hol a lend-kerék áll a munkásnak semmi dolga sincs.

Azon hátrány, hogy a kettős csap szenved, tényleg fennáll, — gyengéje az ezen berendezésnek, melynek elejét az által vettem, hogy mindég egy tartalék-orsóm van, melylyel — ha szükséges — a hiányost kicserélem. Ez átlagban véve minden 6 hónapban szükséges, és 18—20 frtba kerül. Nem tekintve azt, hogy Ransome gépei kevés erőt igényelnek, egy másik

*) A megosztás a fogak kihajtása által történik, s az a mit németül „Schränken“-nek neveznek, melyet én a „felosztás“ szóval jelöltem meg, talán nem egészen helyesen, ámbár mesteremberektől hallottam; de mindenesetre közelebb voltam a tősgyökeres magyarok, a székelyek, által használt „megosztás“ szóhoz. Csorbitani a fűrészről annyi volna, mint azon csorbat ejteni, azaz egyes fogakat kivágni, a mi mindenesetre egészen hibás megjelölés lenne. Ha hibáztam is, bizonyosan kevésbbé, mint az, a ki megítélt.

M a d e r s p a c h.

**) A fűrészeknek az összes különféle tényezők alapján kiszámítandó munkaképességi adatait és az ezekből vonható törvényeket egy most folyamatban lévő és számos fűrészben foganatosított műszaki vizsgálat alapján a jövő év elején fogjuk lapunkban közölni.

A szerk.

ok hatott reám döntőleg, hogy egyáltalában el nem fogadtam azon szerkezeteket, melyeknél a hajtótengely a fűrészt alatti fekszik, mert ezzel két hátrány van rendesen összekötve, mely nagyon lényeges. Egyik az, hogy a souterrain előállítás drága, a második pedig, hogy a fűrészt padolatját rendesen magasabbra kell tenni, mint a farakoda színe fekszik, ennek következtében, majd kivétel nélkül a nyersfát fölfelé kell emelni. A fűrészkörtermészetes helye a farakoda színe.

Elösmerem tehát, hogy az általam jobbnak tartott Ransome fűrésznek meg van azon hibája, de sokkal nagyobb hátrányok vannak azzal, összekötve, ha ott, a hol a helyi viszonyok nem kedvezők (a mi nagyobb fűrésztelepeknél majdnem mindig az eset), a transmissiók és hajtóorsók minden áron a keretek alá tétetnek.

A szálfa kétszeres átbocsátása a fűrészen lehet, hogy kevés fáradságot csinál, de az mégis tagadhatatlan, hogy az ily eljárásnál egy keret legalább 60 százalékkal kevesebbet fog fűrészelni, és éppen annyival drágább is lesz a munkabér. Mert ha elég erő van, ugyanazon időben a melyben a tönk szegélyeztetik, ez tökéletesen fel is fűrésztethetik. A tönkök szegélyezése tehát nagyon drága kezelésmód.

Nem hiánynak hoztam fel a Topham-keretnél alkalmazott nehéz lenyomó súlyt, hanem szükséges kelléknek, melynek feladata a hiányos fűrésztvezetést pótolni. Topham azért alkalmazza ezt, hogy még rosszul előkészített, hibásan járó pengékkel is lehessen vágni. Hogy a Ransome keretnél a leszorító súly sokkal kisebb, ezt felületes megtekintése is mutatja, de bizonyítja az, hogy Topham kereténél ezen súly elégséges, miszerint a hengerek útján a tönköt a fűrészek elé vigye, Ransoménál ellenben nem elégséges, és szükséges a hengereket még éles szegekkel is ellátni. Egy körülményre Topham ur maga is figyelmeztetett, mikor a bécsi kiállítás alkalmával,

a hol egy Ransom-keretet vettem, biztosított, hogy vele egy tönköt sem bírok elfűrészelni, ha nedves vagy fagyos. Azon általános szabály, hogy a pengét fent 1—2 cm-rel előbbre kell állítani, nem elég határozott; a pengének előállítása (Busen, ficcare) oly nagy legyen, mint a mennyivel a tönk egy vágás közben előmozdittatik (Vorschub, passo); nagyobb esetleg lehet, de kisebb semmi esetre sem. A leszorító készülék feladata többféle, de semmi esetre sem az, hogy a favágás közben vissza ne tolassék, a mi jól beállított pengéknél nem is történhet, rosszul előállítottaknál pedig a leszorító által sem akadályozható. A Topham és Ransome kereteknél a két félhold alakú záró tökéletesen meggátolja az előmozdító hengerek visszafutását, de ez sem akadályozza a tönk visszarezzenését, ha a lépés nagyobb mint a lap előállása, és a tönk és tönkszekér előre-hátra billen.

Én csak kételkedtem azon, hogy a magyarországi munkások képesek lennének fűrészpengéket jól előkészíteni, mert eddig még nem láttam, de azért ez mégis lehetséges.

Ha a tolórudak nem véghetetlen hosszúak, ezek a keretet mindég a vezetéshez fogják nyomni; mentül rövidebb a rud, annál nagyobb szegben, tehát annál nagyobb erőben is, és annál nagyobb a csúszó surlódási munka (Arbeit der gleitenden Reibung) és veszteség. Ennél fontosabb még az, hogy a rövid tolórudnál a hirtelen és erős elő- és hátralökések a vezetést hamar kikoptatják, mi minden irányban súlyos bajokat okoz.

Nagy tökéletlenségnek kell tekintenem a két tolórud alkalmazását is, mert azokat egyenlő hosszúságban pontosan megtartani majdnem kivihetetlen. Ez csak a teoriában állhat, de a valóságban csak a legkritább esetekben és rövid időre teljesíthető, s ezért mindig csak egy tolórudat kellene használni.

Horvát-Szlavonországok községi erdeinek kezeléséről.

(Vége.)

Az eddig alkalmazott erdészek az illető községektől évi 500—650 frt fizetést, 100—150 frt utazási átalányt és 100—120 frt lakpénzt élveznek.

Ezen illetmények megszabásánál sem az erdőterületre, sem más mérvadó körülményekre nem voltak tekintettel. Az ügy a községek részéről e czélból összehívott üléseken akként intéztetett el, amint ezt az ülésen részt vett képviselők értelmi foka és felfogása éppen magával hozta. Így aztán megesett, hogy némely erdészek, kik nagyobb kezelési kerület élén állanak, csekélyebb javadalmazásban részesülnek, mint olyanok, kik kisebb és rendezettebb erdőgondnoksági kerületet látnak el. A megyék az erdészfizetés minimumát 500 frttal megállapították ugyan, de magától értetik, hogy ez illetményösszeget az illető községek felfelé tetszésük szerint emelhetik.

A védszemélyzet szervezése tekintetében, főleg takarékossági szempontokból ragaszkodtak a rendszabály azon határozatához, mely szerint ott, ahol a helyi körülmények és viszonyok megengedik, több község erdei egy védkerületté egyesíttessenek. Ezen elvi határozat a gyakorlatban jobbadán érvényre is jutott s a hol éppen sehogysem volt kivihető, például igen kitett helyeken, ott a mezei örök (lugárok) vigyáznak fel az erdőre is.

Ezen örök ruházattal és a védkerületek nagyságához mért javadalmazással láttatnak el. Ez állásokra a pandurság eltörlése után leginkább ennek volt emberei alkalmaztattak, kik azonban nagyobb részt írni és olvasni nem tudó egyének lévén, a szolgálat szigorubb követelményeinek nem képesek megfelelni.

A kormányrendelet 25. §-ának azon rendelkezése, hogy a védszemélyzet vizsgát tegyen, itten korainak és teljesen ki-

vihetetlennek bizonyult. Hogyan lehetne péld. Verőczemegyében mintegy 70 vizsgatételre képes erdővédnek való egyént előteremteni? Irni tudók csak a kiszolgált altisztek között akadnak, de ezek aztán nem is vállalnak erdőőri állást, hanem valamely fakereskedőhöz felügyelőnek vagy irodai foglalkozásra szegődnek el, sokkal kedvezőbb feltételek mellett, mint a minőkkel a legjobb erdőőri állomások egybekötve. Másfelől minden legkisebb iskolai képzettség nélküli embereket az előirt műszaki vizsgának vetni alá még azon esetben sem lehetne, ha ezen vizsgák tárgyát a lehető legelemibb és egyszerűbb feladványok képeznék is.

Ha az államvizsga iránt rendelkező 27. §. szigoruan betartatott volna, akkor valamennyi ma fennálló erdészi állomás betöltetlen lenne, mivel erre való egyének sincsenek. Ennek oka egyfelől a szakképzett emberek hiánya, másfelől pedig a csekély fizetés, mely éppen nem alkalmas arra, hogy szakerőket máshonnan csábítson oda. Egyébiránt ezen jelenség nem csupán a községi erdők kezelésénél észlelhető, hanem nagy kiterjedésű erdőösztetek birtokában levő uradalmaknál is, hol szintén előfordul, hogy kezelő, sőt igazgató erdőtisztek sem tudnak államvizsgát felmutatni. Ily körülmények között a megyehatóságok határozatilag igyekeztek oda hatni, hogy a kőrösi erdészeti iskola végzett növendékei alkalmazzassanak, s valóban a községek nagyobb részt ezek közül is választották erdészeiket. Hogy mennyire fognak ezek a szolgálat követelményeinek megfelelni s minő mértékben lesznek képesek — ekként mindjárt önálló hatáskörű állásra lépve — a szükséges gyakorlatot elsajátítani, mindezt csak a jövő mutatja meg. Még eddig ezen erdészek egyike sem jelentkezett vizsgatételre. A megyei erdőmesterekre vonatkozólag meg kell említenem, hogy azok helyzete a múlt évi június hóban bekövetkezett új szervezés óta lényegesen megváltozott.

Miként tudva van, a megyék megszűntek tulajdonképeni közigazgatási hatóságok lenni s ezek helyébe alispánságok állítottak fel. Így péld. Szlavonia, vagyis a volt 3 megye: Vöröcze, Szerém és Pozsega, 7 alispánsággá alakítottak, a nélkül, hogy az új hatóságokkal szemben az erdőmester állása megfelelő szabatossgal körvonaloztatott volna.

Azelőtt a jelentések, javaslatok, panaszok stb. egy hatósághoz, t. i. a megyéhez terjesztettek be, míg most megszokva: az egyes alispánságokhoz menesztendők. Ily módon önként érthetőleg csak a haszontalan írásbeli teendők szaporodtak, anélkül, hogy az ügyek elintézése gyorsítva lenne. Míg azelőtt az erdészeti ügyek a megyei hatósággal egyetértésben gyorsan és egyöntetűen elláttak. ma gyakran megtörténik, hogy a legkorszerűbb javaslatok is hajótörést szenvednek azon közigazgatási hatóságok főnökeinek ellentétes nézetével szemben, kikkel az illető erdészeti szakközeg — már a távolság miatt is — csak írásban érintkezhetik. Általában úgy hiszem, miszerint egészen helyén volna, hogy a közigazgatás emez új keretében a községi erdőkezelés is megfelelő módon ujonnan rendeztessék. Ha a megyei mérnöki hivatalokat feloszlatni és az egyes alispánságokhoz beosztani lehetett, annál kevesebb akadály forog fenn arra nézve, hogy az erdőhivatalokkal is ugyanaz történjék. — Ezen célból a megyei erdőmesteri állomások beszüntetendők s az alispánságoknál önálló erdőhivatalok lennének felállítandók, melyeknek főnökei a közigazgatási főnök mellett mint az erdészeti ügyek referensei működnenek. Ily módon az alispánságokban az erdészeti állomásoknak egy nagy része beszüntethető volna, az erdőhivatalok fenntartási költsége a községekre megoszlanék s ezzel az országos költségvetés kiadási rovatában is jelentékeny megtakarítás lenne elérhető. A kormánynál azonban az erdészeti szakférfiak létszáma egyidejűleg szaporítandó volna, mivel egy

ilyen szakember az erdőhivatalok és erdőségek látogatásával szakadatlanul el lenne foglalva.

Ez lenne főbb vonásokban az erdőkezelésnek az itteni viszonyokkal összhangzatos beosztása.

Álljanak itten még némely észrevételek a községi erdők használására vonatkozólag.

Szerémmgyében és Verőczemegye drávamelléki lapályain a községi erdők nagyobb részt jól zárolt 180—200 éves, értékes tölgyszálerdőkől állanak, s ez az oka, hogy egyes községek részére, daczára nagyobb kiterjedésű urbéri állományaiknak, az elkülönítés alkalmával mégis kicsiny erdőterületek jutottak. Miután ezen erdőterületek a tűzifa szükségletet még a legokoszerűbb gazdálkodás mellett sem lesznek képesek tartósan fedezni, másfelől pedig értékes és műszaki czélokra igen alkalmas anyagot tartalmaznak, az illető községek érdekében fekszik, hogy ezen erdőségek mostani magasabb értékét forgalomba hozva, ebből a használat hiányát lehetőleg pótolják. Ezen községi erdők kihasználása és értékesítése amugy sem halasztható soká, mivel azok már is túléretteknek mondhatók s növekvésben való hanyatlásuk mellett a hőszcinczér (*Cerambyx heros*) károsítása, valamint a mindnagyobb mértékben mutatkozó csúcsaszály, vörös revesedés stb. folytán értékükben napról-napra veszítenek.

Az elaggott s részben beteges tölgyek kihasználását több község már meg is kísérlette s a nyilvános ajánlati tárgyalás útján való eladás igen kedvező eredményekre vezetett, ugy, hogy péld. 14 község ezen kihasználandó törzseknek körülbelől fele vagy legfeljebb $\frac{2}{3}$ részben való értékesítése útján már eddig is 551.056 frtot vett be, mely összegnek $57\frac{0}{10}$ -a kamatozólag helyeztetett el s az illető községek adója és egyéb költségei nagyobb részt ezen kamatjövedelmekből fedeztetnek.

A községi erdőknek ily módon való értékesítése útján a legközelebbi 15 év alatt számításom szerint negyedfél millió forintot lehet reményleni. Tüzifa-szükségeiket ezen községek természetben nyújtott viszonszolgálatok fejében még ma is az urasági erdőkből fedezik s ugyanonnan fedezhetik még 20 vagy 30 évig is.

Az állabok minőségéhez az épületi faanyagoknak a kormányrendelet 43. §-sa b) és c) pontjai alatt említett módon, t. i. az évi vágásokban való kijelölése és elosztása ez idő szerint nem vihető ki s egyáltalán nem is állana ez a községek érdekében, azon okból, mivel házak és istállók felépítéséhez azon legvastagabb és értékesebb törzseket kellene kiadni, melyek műszaki célokra eladva, sokkal előnyösebb módon értékesítők, mintha ama viskóházak- és istállókba beépítettnek. Ugy ezen körülménynél fogva, valamint a faanyag szükséglet mennyiségének megállapításánál felmerült egyenetlenségek folytán a községek tanácsosnak ismerték ezen törzseket eladni és azok árán osztozni meg, mely elhatározásukat tényleg fogatnosítják is.

A 43. §. e) pontjára vonatkozólag meg kell jegyeznem, hogy azon községekben, hol az erdők szabályszerű üzeme már létrejött, az ölfakésztést felfogadott munkásokkal eszközöltetik s ez másképp nem is volna kivihető, miután a munkásoknak a községek részéről való kiállítása temérdek nehézségekkel jár.

A községi erdők mellékhaszonvételei a szabályozott kezelés behozatala és fennállása óta különböző viszályok, sőt perpatvarkodások forrásául szolgáltak. Főleg a makkoltatás képezett e részt a haszonrészések között gyakori „casus belli“-t. Azon haszonrészések ugyanis, a kik sertést vagy épen nem, vagy csak kevés számú tartanak, rövidséget szenvedtek azért, mivel a nagyobb sertésállományok birtokosai, kik egyuttal a község-

lakók tehetős és nagyobb számát képezik, tetszésük szerint és saját előnyükre mindig a lehető legcsekélyebb makkoltatási bért állapították meg. Ennélfogva két év óta azon voltak, hogy a makkoltatás az erdész becslése alapján s nyilvános árverés útján bérbeadassék, mely módon a használat igazságos megosztása elérhető. Ugyanezen eljárás volna követendő az erdei legelő kihasználása tekintetében is, hol azonban a kivitel több nehézséggel jár.

A községi erdők gubacstermésének beváltása is már jelentékeny nehézségeket idézett elő. A nagy kiterjedésű uradalmi erdőségek közé bezárt községi erdőket kezdetben némelyek csak azért béreltek ki, hogy ürügyök legyen a szomszédos uradalmi erdőségekben az annyira kedvelt gubacs-csempészetet űzhetni. Fordultak elő esetek, midőn némely községi erdőben épen semmi, vagy felette csekély gubacstermés volt, s mindamelllett a bérlő pro forma több száz mázsát beváltott. Ilyenkor azután a visszaélésnek a legéberebb felvigyázat mellett s legszigorubb büntetés alkalmazásával sem lehetett gátot vetni, mivel a bérlő a gubacsgyűjtést a községbeli lakókra bízta, kik aztán természetesen ott gyűjtöttek, a hol leggyorsabban telt a mérő, s így nekik is legjobb munkabér-keresetök volt. Ezen visszaélések mellőzése végett igyekeztek oda hatni, hogy az urasági erdők gubacstermésének vevője egyuttal a szomszédos községi erdők ezen termését is vegye meg, a mi most rendszerint úgy is történik.

Végül meg kell emlitenem még egy körülményt, a mi a községi erdők kezelésére nagy horderejű jelentőséggel bír. Ez a községi erdőknek adótárgygyá tétele.

Előfordult ugyanis az az eset, hogy az egyik adóhivatal hátralékban levő adók beszedésére végrehajtást rendelt, s e célból a községi erdőben tetszése szerint foglaltak le tölgy-

szálfákat, s azokat egy szakértő által megbecsültette és árverés útján eladatta.

Az ilyen eset elégséges arra, hogy a községi erdők üzem- és tervszerű kezelését illusoriussá tegye, annyival inkább, miután semmi óvintézkedés nincs téve arra nézve, hogy hasonló esetek ismételten elő ne forduljanak.

Egyfelől azon körülmény által, hogy eddigelő a községek mindennemű adói együttesen kezeltettek, s nem mutattattak ki adónemek szerint elkülönítve, másfelől pedig, mert a községi erdők — helytelenül — községi vagyon gyanánt tekintetnek, ajtó van nyitva azon eljárásnak, hogy az erdő fái bármilyen című adóhátralék behajtására lefoglaltassanak. Az eljárás folytán igazságtalanul megkárosíttatnak a község azon lakói, a kik adójukat idején és pontosan lefizették, mivel ezek erdőbeli illetőségének java-része is a végrehajtás áldozatául esik anyag fizető társaik miatt.

Felfogásom szerint ha egyes miveleti ágak termése és használata képezheti is végrehajtás s illetőleg lefoglalás tárgyát, de nem maga az alaptárgy, vagyis jelen esetben az erdő készletlőkéje. Az erdőhivatalok egyik kiváló jelentőségű és elodázhatlan feladata volna minden lehető megtenni arra nézve, hogy a községi erdők ilyen executiók ellen megvédeszenek, s azoknak adóügyi viszonya minden irányban helyesen megállapíttassék. E tekintetben a kormányrendelet hiányos s ezt egyetértésben a pénzügyi hatóságokkal, a községek érdekében s a rendszeres erdőgazdaság szempontjából haladék nélkül pótolni kellene.

Aue József, főerdész.

Az államerdők 1877. évi költségvetése és ennek indokolása.

Az államerdőknél az 1877. évre a m. k. pénzügyminister ur által előirányozott rendes kiadások és bevételek, összehasonlítva az 1876. évi költségvetés hasonló tétéleivel, a következő táblázatokban sommásan és rovatonként vannak előtüntetve :

Rovat		1877.	1876.	Az 1877. évre tehát	
		évi előirányzat		több	kevesebb
Kiadás.					
Kezelési kiadások.					
1	Személyi járandóságok	794.511	832.066	.	37.555
2	Irodai átalányok	11.229	11.223	6	.
3	Egyéb irodai költségek	23.998	23.351	647	.
4	Utazási átalányok	162.746	163.188	.	442
5	Egyéb utazási költségek	28.674	29.473	.	799
6	Kezelési épületek fentartása . .	55.069	57.829	.	2.760
7	Jutalmak és segélyek	8.770	10.710	.	1.940
8	Egyéb előre nem látott költségek .	23.741	25.920	.	2.179
	Összeg	1,108.738	1,153.760	.	45.022
Közterhek.					
9	Adó és egyéb közköltségek . . .	548.892	504.613	44.279	.
10	Egyházi és jótékony célok . . .	10.493	121.859	.	111.366
	Összeg	559.385	626.472	.	67.087
Üzleti költségek.					
11	Erdőrendezés	21.406	21.545	.	139
12	Tüzifavágatás és szállítás . . .	698.186	722.461	.	24.275
13	Épület- és műszerfa vágatás és szállítás	556.340	534.203	22.137	.
14	Fagyártmányok előállítása . . .	337.979	341.643	.	3.664
15	Faszén termelése és szállítása . .	198.332	234.090	.	35.758
16	Erdőművelés	81.069	99.229	.	18.160
17	Mellékhaszonvételek	18.995	15.126	3.869	.
18	Üzleti épületek és szállítási eszközök	282.812	287.695	.	4.883
19	Anyagok és termények vásárlása . .	98.705	118.650	.	19.945
20	Leltári tárgyak beszerzése . . .	25.167	29.423	.	4.256
21	Egyéb előre nem látott költségek .	47.089	59.753	.	12.664
	Összeg	2,366.080	2,463.818	.	97.738
	Összes kiadás	4,034.203	4,244.050	.	209.847

Rovat		1877.	1876.	Az 1877. évre tehát	
		évi előirányzat		több	kevesebb
	Bevétel.				
1	Főhasználat:				
	a) tüzifa	2,675.900	2,652.764	23.136	.
	b) épület- és műszerfa . . .	1,502.955	1,694.186	.	191.231
	c) fagyártmányok	1,054.372	820.313	234.059	.
	d) faszén	552.672	575.043	.	22.371
2	Mellékhaszonvételek	648.724	516.839	131.885	.
3	Anyag és termények	49.782	57.497	.	7.715
4	Leltári tárgyak	4.557	2.424	2.133	.
5	Téritmények	57.300	23.835	33.465	.
6	Egyéb bevételek	107.205	207.099	.	99.894
	Összes bevétel	6,653.467	6,550.000	103.467	.

A megelőző két táblázatból kitűnik,
 hogy az államerdészet 1877. évi kiadásai . 4,034.203 frtot,
 bevételei pedig 6,653.467 „

tesznek, és hogy az államerdészetből az 1877.
 évre 2,619.264 frtnyi
 tiszta jövedelem van a költségvetésbe felvéve;
 kitűnik továbbá: hogy az 1877. évi kiadá-
 sokat sikerült ismétel 209.847 frttal
 mérsékelnem, és az 1877. évi bevételeket az
 1875. évi zárszámadás tényleges
 eredménye alapján az 1876. évi előirány-
 zattal szemben 103.467 frttal

felemelnem, úgy hogy az 1877. évi erdés-
 zeti mérleg az 1876-ikival szemben összesen . 313.314 frttal
 javult.

Részletes indokolás.

Kiadások.

1. rovat. *A személyi járandóságokra* előirányzott összeg 37.555 forinttal azért kisebb, mert a kolozsvári jószágigazgatóság kerületében levő erdőhivatalok, az ungvári főerdőhivatal és végre a horvát-szlavon határőrvidéki erdőhivatalok újjászervezése alkalmával sok irányban reductió történt, és a tiszti és altiszti személyzet létszámában sok állomás végleg be lett szüntetve.

3. rovat. *Az egyéb irodai költségek* rovata alatt kimutatott 647 forintnyi többlet a horvát-szlavon határőrvidéki erdőhivataloknál a szükségletnek megfelelő nyomtatványok beszerzési költségeinek, valamint a faeladásokra vonatkozó hirdetmények költségeinek az 1875. évi eredményhez mért előirányzásából ered.

4., 5., 7. rovat. <i>Az utazási átalányoknál</i> .	442 frttal,
az egyéb utazási költségeknél	799 „
és a jutalmak és segélyeknél	1.940 „

mutatkozó megtakarítások részint a személyzet reductiójából ered, részint pedig a kiadások további megszorításában leli indokolását.

6. rovat. *A kezelési épületek fentartásánál* már az 1876-ik évre 16.681 forinttal kevesebb lett előirányozva, és 1877. évre ezen kiadásokat még további 2.760 frttal szállítom le, mert csak is oly helyreállításokat fogok eszközölni, melyek elhalasztása kárt vagy veszélyt okozhatna.

8. rovat. *Az egyéb és előre nem látható kezelési költségeknél* elérendő 2.179 frtnyi megtakarítás onnét ered, hogy a breznóbányai erdészeti pénztár felállítása folytán az évenként a rhóniczki közös pénztár fentartására fizetett 1.300 frtnyi költség-

hányad 1877-re elesett; a többi 879 frtnyi megtakarítás az ezen kiadások természetében rejlő ingadozásból ered.

9. rovat. *Az adóknál* előforduló 44.279 forintnyi többkiadás a fenálló törvények alapján az erdészeti birtokra kivetett új jövedelmi pótdóban és községi adópótlékokban leli indokolását.

10. rovat. *Egyházi és jótékony célokra* 111.366 forinttal kevesebb szükséges, mert a horvát-szlavon határörvidéki erdőhivataloknál eddigelé helytelenül előirányzott egyházi és vallásügyi költségeket 1877. évre 109.708 frttal a horvát határörvidék beligazgatási szükségletei közé vettem fel, mit már az I. füzet IX. fejezet 2. czime alatt (54 lap) bővebben indokoltam; a további 1.658 forintnyi megtakarítás onnét ered, hogy a kegyuri épületek helyreállítása ez évben csekélyebb költséget vesz igénybe.

11. rovat. *Erdőrendezésre* a megszorított szükséghez mérve 139 frttal kevesebbet irányoztam elő.

12. rovat. *Tüzifa előállításra és szállításra* 24.275 forinttal kevesebb van előirányozva, mert a marmarosi bányaigazgatóság, valamint az ungvári főerdőhivatal kerületében a tűzifa termelést a kevesebb szükséglethez képest megfelelően leszállítottam.

13. rovat. *Az épület- és műszerfa vágására és szállításra* 1877. évben 22.137 forinttal több szükségeltetik, mert a lipótvári és szomolnoki erdőhivatalok évi fatermésének értékesítését biztosító faeladási szerződések alapján kihasználásra kerülő vágásokban több épületfa találtatik.

14. rovat. *A fagyártmányok előállításánál* előforduló 3.664 frtnyi kevesebbet az erdőhivatalok egy részénél előforduló nagyobb és azok más részénél előforduló kisebb kiadásnak különbözetét teszi.

Több kiadás fordul elő a nagybányai főerdőhivatalnál 8.000 frttal, mert ott részint a bányászat, részint magánosok szá-

mára nagyobb mennyiségű fagyártmányokat kell termelni, továbbá a marmaros-szigeti kerületbeni hivataloknál 65.000 frttal, mert ott a Groedel testvérek regensburgi fakereskedő céggel kötött szerződés alapján kiviteli czélokra évenként 31.600 egész 94.800 köbméter fagyártmányokat kell termelni.

Ellenben kevesebb kiadás fordul elő a beszerzebányai jószágigazgatóság kerületében . 1.000 frttal, az ungvári főerdőhivatalnál 39.000 „ és a kolozsvári jószágigazgatóság kerületében . 37.000 „ mert ott a fűrészáru-termelést a valódi szükséglethez és a fagyártmányok kelendőségéhez mértten leszállítottam.

15. rovat. *A faszéntermelésnél és szállításnál* kimutatott 35.758 frtnyi kisebb kiadás a bányászat kisebb szénszükségletében és egyáltalában a szénfogyasztás csökkenésében rejlik.

16. rovat. *Az erdőművelési költségeknél* előforduló 18.160 forintnyi kevesebb kiadás abban találja indokolását, hogy a horvát-szlavon határőrvidéki erdők elkülönítése folytán a kincstárnak megmaradó sokkal kisebb erdőterületre, a múlt évben előirányzott erdőművelési költségek helyett csak 8.000 frt szükségeltetik, miáltal a költség 12.000 frttal kevesbedik; a többi 6.180 frtnyi kevesebbet onnét ered, hogy a többi erdőhivataloknál is az erdőművelési költségeket a legszűkebb mértékre leszállítottam.

17. rovat. *Mellékhaszonvételeknél* mutatkozó 3.869 forintnyi több-kiadás onnét ered, hogy a horvát-szlavon határőrvidéki erdőhivatalok számára előirányzott s az 1876. évben az egyéb üzleti költségek rovata alatt felvett 4.912 frtnyi kiadás jelenleg ezen rovat alatt vétetett fel.

18. rovat. *Az üzleti épületek és szállítási eszközök helyreállítása* című rovat alatt előforduló szükséglet már az 1876. évben 24.505 forinttal és az 1877. évre további 4.883 frttal

leszállított, a mennyiben csak is nagy kár nélkül el nem halasztható helyreállítások fognak eszközöltetni.

19. rovat. *Az anyagok és termények vásárlása* című rovatnál a szükséglet 19.945 frttal azért kisebb, mert a marmarosi erdőhivataloknál a sóeladást és a királymezői erdőhivatalnál a gabonaeladást is megszüntettem, mi okból új sókészletek és gabonaneműek vásárlása fölöslegessé vált.

20. rovat. *Leltári tárgyak beszerzésére* az üzem mérvéhez való alkalmazkodás folytán 4.256 frttal kevesebbet vettem fel.

21. rovat. *Az egyéb és előre nem látható üzleti költségeknél* kimutatott 12.664 frt kevesebb kiadás onnét ered, hogy a horvát-szlavon határörvidéki erdőhivataloknál az 1876. évre e rovat alatt előírányzott s az ez idei költségvetésbe felvett 4.912 frt a mellékhaszonvételek rovatára tétetett át, s hogy ezen kiadásokat a lehetőség véghatáraig leszállítottam.

Bevételek.

1. a) rovat. *A tűzifa-eladásnál* kimutatott 23.136 frtnyi bevételi többlet abban találja indokolását, hogy az 1876. évi előirányzatban a pécskai erdőhivatalnál tűzifa, valamint épület- és műszerfa eladásából befolyandó összegek sommásan az épületfa eladása című b) rovat alatt volt kimutatva, holott ezen összegek az 1877. évi előirányzatban elkülönítve, a kellő rovatok alatt lettek felvéve.

Az egyes erdőhivataloknál előforduló különbözetek onnan erednek, hogy az e rovat alatt elérendő bevétel az 1875. évi eredmény és a helyi fogyasztás alapján megfelelően irányoztatott elő.

1. b) c) rovat. Az épület- és műszerfa eladásánál 191.231 frtnyi kevesebb és a fagyártmányok eladásánál 234.059 frtnyi több bevételt irányoztam elő, mert az épület- és műszerfa kelendősége a hazai kereskedelem pangása folytán nagy mérv-

ben csökkent; ellenben különösen kiviteli czélokra több fa metszetik fel fűrészárúnak.

1. d) *rovat.* A faszén eladásánál kimutatott 22.371 frtnyi kevesebb bevétel, a mint már a 15-ik kiadási rovathoz tett indokolásomban említettem, a bányászat kisebb szénszükségletében és a szénfogyasztás csökkenésében rejlik.

2. *rovat.* A *mellékhaszonvételek* rovata alatt 131.885 frttal többet irányoztam elő, még pedig, mert az 1876. évi előirányzatban a horvát-szlavon határőrvidéki erdőhivataloknál kimutatott és helytelenül az egyéb bevételek rovatában bennfoglalt 90.120 frtot a mellékhaszonvételek rovatára tettem át; továbbá mert az épített beszterczebányai gőzfűrész bérbeadása folytán 6.000 frtnyi haszonbér és az angol-magyar bankkal kötött faeladási szerződés felbontása folytán a kincstár tulajdonába átment janosonkai gőzfűrész bérbeadása folytán 4.000 frtnyi haszonbér a kincstári pénztárakba fog befolyni; mert a lipótó-ujvári erdőhivatalnál a téglaeladásból befolyandó 3.200 frtnyi bevételt a gazdasági ágból helyesebben az erdészeti ágba tettem át; s mert végre az erdei legeltetés, makkoltatás s a gubacs szedési jog bérbeadásánál különösen az alvidéki erdőhivataloknál sokkal nagyobb bérek érettek el.

3. *rovat.* Az *anyag és termények eladásánál* kimutatott 7.715 frtnyi kevesebb bevétel az illető kiadási rovattal áll összeköttetésben, a mely alatt anyagok és termények beszerzésére az 1876. évi előirányzattal szemben 19.945 frttal kevesebb lett előirányozva.

4. *rovat.* A *leltári tárgyak eladásánál* kimutatott 2.133 frtnyi több bevétel abban találja indokolását, hogy a bocskói erdőhivatalnál készletben levő hajógyártmányok eladatni fognak és hogy a topánfalvi erdőhivatalnál készletben levő tuta-jozási szerszámok készpénzbeni fizetés mellett a vállalkozó tutajosoknak fognak kiszolgáltatni.

5. rovat. *A térítményeknél* 33.465 frttal többet irányoztam elő, mert a cs. k. főudvarmesteri hivatal a gödöllői erdőhivatal által az 1871. és 1872. évben előlegkép fedezett 32.114 frtnyi udvari vadászati költségeket a kincstárnak megtéríti.

6. rovat. *Az egyéb bevételeknél* kimutatott 99.894 frtnyi kevesebb bevétel abban rejlik, hogy az 1876. évi előirányzatban a horvát-szlavon határőrvidéki erdőhivataloknál előirányzott mellékhaszonvételek e rovat alatt lettek tévesen előirányozva, holott ezen 90.120 frtnyi bevételt az 1877. évi előirányzatban a kellő mellékhaszonvételi rovatra tettem át.

Azonkívül az ugyanazon erdőhivataloknál 1876. évben út- és révvám fejében egyéb bevételek rovata alatt előirányzott 19.000 frtot 1877-re az erdészeti költségvetésből töröltem, s az út-, hid- és révvám külön czime alatt, a hol tavaly is (tehát tévesen kétszer) volt felvéve, irányoztam elő.

Egyleti-Előterjesztés az erdőtörvény ügyében.

(Intézve 709. sz. a. a m. kir. földmívelési minister urhoz.)

Nagyméltóságu Minister ur!

Az erdőtörvényjavaslat átdolgozása ügyében Nagyméltóságod hivatali előde által f. évi 3940. szám alatt hozzám küldött átiratra van szerencsém tiszteletteljesen válaszolni, hogy a vezetésem alatt álló Országos Erdészeti Egyesület a megküldött törvényjavaslatot, az idézett átiratban kifejezett kívánatokhoz képest, beható átvizsgálás és átdolgozás alá vette s az e célra összehívott szakférfiak közreműködésével igyekezett a törvényjavaslat új tervezetét aként kidolgozni, hogy az egyfelől úgy az ország anyagi helyzetéből kifolyó igényeknek, mint másfelől az erdőgazdasági és ezzel kapcsolatban álló közgazdasági érdekeknek lehető kielégítően megfeleljen.

Midőn az egyesület által ujra átdolgozott törvényjavaslat szövegét idecsatolva tisztelettel bemutatom, a következőket van szerencsém még Nagyméltóságod kegyes tudomására hozni.

A jelen tervezet szerinti törvényjavaslat az erdőtulajdon szabad használatát csak azon kivételes ritkább esetekben korlátozza, midőn az állam közérdekei azt mulhatlanul megkívánják, minélfogva a régi tervezet azon része, hogy erdő hatósági engedély nélkül irtani ne szabadjon, az új szövegében a fennidézett átirat kívánalmának is megfelelőleg módosított azért, mert természetszerű jogosultsággal bír azon feltétel, hogy erdőt oly helyen, mely más előnyösebb gazdasági művelésre nem alkalmas, irtani alig fognak, és ha ez mégis megtörténne, a hozandó törvény az ebbeli káros cselekményt az által gátolja meg, hogy a véderdőkben és futóhomokon álló erdőkben netalán tett irtás esetében, valamint a feltétlen erdőtalajról kiirtott vagy elhasznált erdő helyett is 6 év alatt új erdő nevelendő.

A gazdasági kezelésbe való azon kormánybeavatkozás, mely általában a gazdasági tervek felülvizsgálatában és jóváhagyásában álland, a törvényhatósági testületek, községek, egyházak, egyházi személyek és testületek, alapítványok, közkirtokosságok és hitbizományok által birt azon erdőkre terjed ki, melyek az illető birtokosok által tulajdonképen csak mint haszonélvezők által használandók s a jogutódok részére állami érdekből is megőrzendők.

Az időközben létrejött közigazgatási újabb szervezetnek megfelelőleg, a törvényjavaslat régi tervezetében felvéve volt megyei erdőtanácsok helyett, a törvény végrehajtása feletti őrködés a közigazgatási bizottságra ruháztatott, minek ezen testület az erdőfelügyelő közreműködésével annál könnyebben felelhet meg, mert a nem feltétlen erdőtalajon álló erdők

irtásának az új tervezetbe felvett megengedése által a teendők is lényegesen kevesbedtek.

A hozandó törvény végrehajtásának pontosabb eszközlésére mellözhetlenül szükségesnek ismertetett a szakképzett királyi erdőfelügyelők alkalmazása azért, mert ezek hiánya esetében a törvény kitűzött céljának elérése s a közérdek kellő megóvása nem lehet biztosítva. Tekintettel azonban arra, hogy a törvényjavaslat új tervezete szerint az irtás megengedése iránti tárgyalások elesnek, a felügyelők száma lényegesen csekélyebb lesz; a mi pedig azok díjazását illeti, az az államköltségek újabb szaporítása nélkül lesz fedezhető, miután a hozandó erdőtörvény alapján az erdőkárosítások, kihágások és vétségek után kiszabandó bírság pénzekben fedezetét találja. Ha azonban egyáltalában nem volna kivihető az, hogy úgy miként Német- és Franciaországban tisztán állami közegek legyenek az erdőfelügyelők, ezen esetre azt véli a vezetésem alatt álló egyesület, hogy a felügyelők, úgy mint a mérnöki és orvosi szakközlegek, a megyék illetőleg törvényhatóságok részéről lennének állandó tiszti minőségben alkalmazandók.

Az erdei kártételek ügyében való bíráskodást a kezdetben idézett átirat kívánalmainak is megfelelőleg a közigazgatási közlegekre ruházza a törvényjavaslat, tekintettel azonban a gyakorlati élet kívánalmaira, valamint az írásbeli munkák és költségek kevesbitése a kárttevők gyorsabb büntethetése s a gazdasági kezelőtisztek felesleges járkálásának elkerülése végett szükségesnek véltük, hogy az erdőbirtokos, ha neki tetszik, 10 — tíz — forintig terjedő károknál a falusbíró bíráskodását is igénybe vehesse.

A kopár területeknek befásítása iránt a régi tervezetbe foglalt intézkedéseket jelenben is meghagytuk, miután ez elegendő szűk keret között mozog és a törvény a befásításra

vonatkozó intézkedés elhagyása esetében nem képezne organikus egészet, — ennek felvétele azonban köteles kiadásokat nem foglal magában, mert a törvényhozás tetszésétől függend majd az, hogy az államköltségvetésekben mit szavazzon meg a fennforgó czélra.

Az erdei termények vizen való szállítását szabályozó intézkedéseknek a hozandó erdőtörvényben való felvételét egyesületünk szükségesnek ismerte, mert ezek mellőzése esetében a víziut használatára utalt igen nagy terjedelmű erdők terményei nemcsak a magán, de a közgazdaság kárára is ki lennének az értékesíthetés alól zárva, különben is pedig nem lehet alapos ok, a mindennapi élet és az illető erdők adó-terhe által is sürgősen követelt eziránti intézkedések elhagyására a jogi elméletből eredő azon feltevés, hogy vízjogi törvény hiányában a vízjog körébe tartozható intézkedések ne lennének tehetők, mert a később hozandó törvény mindig módosíthatja a megelőzőt, és így, ha oly határozatok vétetnének is fel az erdőtörvénybe, melyek annak idején a vízjogi törvény által esetleg változtatandók lesznek, ennek kimondása a hozandó új törvényben könnyen teljesíthető, addig pedig, az államélet feladatából is folyólag, módot és alkalmat kell adni a fejlődő gazdasági élet jogos igényeinek méltányos kielégítésére.

A kihágások, károsítások és lopásokra a törvényjavaslat jelen tervezetébe felvett és a tárgy értékével arányban álló bírságdíjakat elegendő szigoruaknak véljük, megjegyezvén még azt, hogy a siker kevésbé várható túl magas büntetések alkalmazásától, mint inkább a törvény rendeleteinek erélyes és gyors végrehajtásától.

A fennebb előadottak értelmében átdolgozott és új alakba szerkesztett törvényjavaslatot, a velünk közlött régi példány visszaesatolása mellett, azon tiszteletteljes kéréssel van sze-

rencsém Nagyméltóságod elé terjeszteni, miszerint azt tisztelt részéről is magáévá tenni — és tekintettel arra, hogy hazánk kiviteli kereskedelmének egyik jelentékeny és továbbra is fokozódó jövedelmet ígérő cikkét a faanyagok képezik, s hogy Magyarország földterülete Kelet-Európa száraz vidékének szélsőséges éghajlata alatt állván, mezőgazdasági földmivelésünk sikeres fennállásának egyik biztosítóka szintén erdeink okszerű gazdasági kezelésében leli zálogát, mielőbb a törvényhozás elé terjeszteni méltóztatnék.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem nyilvánítását.
Budapest, 1876. októberhó 7.

Az Országos-Erdészeti-Egyesület nevében:
Tisza Lajos, elnök.

Egyesületi közlemények.

(Az Országos-Erdészeti-Egyesület folyó évi októberhó 15-ikén tartott választmányi ülésének jegyzőkönyve.)

Jelenvoltak: Tisza Lajos elnök ő nmlga, Wagner Károly alelnök, Balás Vincze, Degenfeld Imre gróf, Ghyczy Emil, Luczenbacher Pál, Maltsek Gusztáv, Székely Mihály választmányi tagok és Bedő Albert egyleti titkár.

I. Elnök ő nmlga megnyitván a gyűlést, előadja, hogy írásban és szóbeli uton több erdőbirtokostól úgy értesült, miszerint azok nézetei szerint a földadózszabályozás alkalmából a katasteri erdőbecslők részére kiadott ministeri utasítás némely erdők tiszta jövedelmének kiszámítására, a birtokosokra nézve terhes határozatokat foglalna magában, s hogy ehez képest az erdőbirtokos osztály kellő tájékoztatására és megnyugtatóására szolgálna az, ha az egyesület e tárgyban illetőleg a kiadott hivatalos utasítás felett véleményét nyilvánítaná.

Az igazgató válaszmány, figyelemmel arra, hogy a kérdésben forgó utasítás felett adható vélemény a helyzet kölcsönös tisztázását csak elősegítheti s hogy az erdőjövdelem megállapításának méltányos és igazságos megoldásához az egyesület által felhasználható uton hozzájárulni az egylet kötelességében is áll: a kiadott ministeri utasítás feletti véleményadásra Degenfeld Imre gróf elnöklete alatt: Hideghéthy Antal, Illés Nándor, Luczenbacher Pál, Berzeviczy Egyed, Bothó Imre és Bedő Albert tagokból álló bizottságot küld ki azon utasítással, hogy az véleményét még a f. é. közgyűlés előtt bemutassa az igazgató válaszmánynak.

II. A f. évi rendes közgyűlést az igazgató válaszmány idei deczemberhó 17. délelőtti 10 órára határozza összehívni. A tárgysorozat megállapításánál a f. évi augusztus 2-án tartott válaszmányi ülés II. pontja szerint kitűzendőnek talált ezen szakkérdést: „Mennyiben lehet jogosult a fűrészfutatok megadóztatása“ tekintettel az idő rövidségére és arra, miszerint kívánatos, hogy a kataszteri erdőbecslők részére kiadott utasítás felett adandó egyesületi vélemény közgyűlésből törtenjék, ez uttal elhalasztandónak találja s helyébe az említett utasításra vonatkozó kérdést tűzi ki s ehez képest a következő tárgysorozatot állapítja meg:

1. elnöki megnyitó és jelentés az utolsó közgyűlés óta lefolyt egyesületi ügyvezetésről;

2. az évi számadás felülvizsgálása és a jövő évi költségvetés megállapítása;

3. az egyesületi alapszabályok és ügyrend változtatása;

4. a tárgyalásra kitűzött következő szakkérdések: a) egyesületi vélemény nyilvánítása, a jelenlegi földadó szabályozás alkalmából a kataszteri erdőbecslők részére kiadott ministeri utasítás felett; b) mi teendő az erdészeti szolgálathoz szükséges szakképzett műszaki segédszemélyzet nevelése érdekében?

5. az egyesületi igazgatóság kiegészítése, illetőleg egy alelnök és egy választmányi tag választása;

A közgyűlés tanácskozása alá tartozván továbbá az alapszabályok 19. §-ában foglalt és fennebb meg nem jelölt tárgyak.

III. Olvastatnak a m. kir. földmívelési ministerium f. é. 16.351. és 17.735. számú leiratai, melyekkel Reviczky Matějcz János bírósági végrehajtónak a fenyőszű nem veszélyes volta iránti iratai véleményezés végett küldetnek meg. A vélemény kidolgozására Fekete Lajos, Székely Mihály és Balás Vincze tagtársakból álló bizottság küldetik ki.

IV. A titkár jelenti, hogy a kereskedelmi ministerium f. é. 622. eln. számú leiratával az egyesület Magyarországnak az 1878. évben Párisban megtartandó nemzetközi kiállításon való résztvétele iránt kérdeztetvén meg, mithogy a szeptemberhó 7-ikén érkezett leiratban a válasz megadása ugyanezen hó 15-ig kívántatott, elnökileg adatott felelet; mire felolvastván az e tárgyban f. é. 652. egyleti szám alatt kiadott és az Erdészeti Lapok idei X. füzetében is közölt választ, az a választmány által jóváhagyólag tudomásul vétetik.

V. Olvastatik a pesti m. kir. pénzügyigazgatóság 1875. évi augusztushó 19-én kelt 31.370. számú intézménye, mely szerint a néhai Hoffmann Frigyes és illetőleg örökösei által az egyesület részére 1874-ben hagyományilag tett 500 frt alapítványból örökösödési illetékadóul levont 50 frt, miután az egyesület mint tudományos és közczélú társulat az 1868-ki XXIII. törvényczikk 21. §-ának illetékmentességet biztosító határozványai alá esik, — az örökösöknek, illetőleg az egyesületnek visszaszolgáltatik. Tudomásul vétetik.

VI. Blaschek Ede m. kir. katasteri erdőbecslő felügyelő azon kérést intézi az egyesülethez, hogy bátyja néhai Blaschek Frigyes 100 frt alapítványa az ő nevére irattassék át, mely

esetben a 6 évről eddig hátralékban maradott 30 frt kamatot befizetni hajlandó.

Az igazgató választmány, tekintettel arra, hogy Illés Nándor választmányi tag által szerzett meggyőződés szerint néhai Blaschek Frigyes özvegye számos gyermekével együtt teljesen vagyontalanul maradott el, és hogy a tőkének valamint kamatainak befizetésére képtelen, ez egy esetben kivételesen megengedendőnek véli, hogy néhai Blaschek Frigyes alapítványa fivérére Blaschek Ede urra, a hátralékban levő kamatok befizetése alkalmával átíratassék, illetőleg egy Blaschek Ede ur által ujon kiállítandó kötvény által kicseréltessek, vagyis megszűntnek nyilvánítsassék, megbizván egyuttal a titkárt, hogy a választmány ezen intézkedésére a folyó évi rendes közgyűlés jóváhagyását kérje.

VII. Az egyleti alapszabályok változtatása iránti javaslat-tételre kiküldött bizottság az alapszabályok és ezekkel kapcsolatos ügyrend változtatásának tervezetét bemutattván, az igazgató választmány ezt pontonként tárgyalja s csekély módosításokkal elfogadja és az igazgató választmány nevében a f. évi rendes közgyűlés elé terjeszteni határozza, megbizván az elnököt és a titkárt az utólag netalán szükségesnek ismerendő styláris javítások megtételével.

VIII. A cserkéreg termelésre használt erdők kezelése és az erdészeti kísérletek tárgyában beérkezett bizottsági jelentéseket, az egyleti alapszabályok tárgyalása által nagy mértékben igénybe vett és előhaladott idő folytán, a választmány ez ülésben nem vehetvén tanácskozás alá, azok tárgyalása a jövő ülésre halasztatik.

IX. Az erdőtörvényjavaslatnak a földmívelési ministerium-hoz történt felterjesztése a titkár által bejelentetvén, az igazgató választmány ezt, valamint az egyesület részéről folyó évi

709. szám alatt kiadott kísérő irat tartalmát helyeslőleg veszi tudomásul.

X. A titkár jelenti, hogy az egyesületnek bezárólag f. é. októberhó 15. napjáig összes bevételei 14.125 frt 53 krt, és összes kiadásai 9904 frt 28 krt tettek s így a meglevő és a folyó szükségleten kívül takarékpénztárilag elhelyezett pénzkészlet 4221 frt 25 kr; kéri továbbá, hogy a jövő évi költségvetés elkészítésére egy bizottság küldessék ki. Az igazgató válaszmány a pénztári állapotra vonatkozó tudósítást örvendetes tudomásul veszi és a jövő évi költségvetés tervezetének elkészítését azon bizottságra bizza, mely a múlt évi számadások vizsgálatát teljesítette.

XI. A következő alapító tagok vétetnek fel: Székhelyi Majláth György országbíró ur ő nmlga az 1854-ben befizetett 40 frt alapítványának 200 frtra való kiegészítéséül az egyesületnek készpénzben 160 frtot küldvén, 200 frt alapítvánnyal az egylet alapító tagjai közé iktattatik, továbbá báró Podmaniczky Géza ur 200 frt, Seide Miksa m. k. erdőgyakornok 100 frt, Eggenhofer Albert fakereskedő 100 frt és Gablenz Pál m. kir. katasteri erdőbecslőbiztos 100 frt kötelezvényben biztosított és az egyesület által hálás köszönettel fogadott alapítványokkal. Az időközben jelentkezett évdijas tagok szintén felvétetnek az egyesületbe.

XII. A titkár jelentésére tudomásul vétetik, hogy a Wiese-féle új pénztári szekrény a f. é. augusztus 2-án tartott választmányi ülés határozata értelmében megvásároltatott.

XIII. A titkár mint a Budapesten ez évben megtartott nemzetközi statisztikai congressus tagja a részéről ezen minőségében kapott következő könyveket ajándékozza az egyesület könyvtárának „a budapesti piacz terményárainak története graphikai tábláival, Magyarország szőlészete, Magyarország statistikája zsebkiadásban, Budapest főváros dunabalparti beltelkeinek át-

nézeti térképe és a statistikai congressus napiközlőnye“ továbbá jelenti, hogy az egyesület könyvtárának beküldetett az aradi gazdasági egyesület évkönyve. Köszönettel fogadtatnak.

XIV. A titkári hivatal helyisége f. évi november 1-től kezdve a várból a hold- és gyapjuutezák sarkán levő házba tétetvén át, a bekövetkező költözködés alkalmából elrendeli a választmány, hogy a felesleges régi irományok és nyomtatványok, melyek további megtartása nem szükséges, úgy mint korábban is történt, kiselejteztessenek és eladassanak. Ezen munkálat és az eladás teljesítésével Székely Mihály tagtárs és a titkár bizatnak meg.

XV. A jelen ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére Wagner Károly és Ghyczy Emil tagtársak kéretnek fel. Kelt mint fent.

Hitelesítésül:

Wagner Károly,

alelnök.

Ghyczy Emil,

választm. tag.

Tisza Lajos,

elnök.

Bedő Albert,

titkár.

Meghívó az Országos Erdészeti Egyesület f. évi rendes közgyűlésére.

Az Országos Erdészeti Egyesület f. évi deczember hó 17-én délelőtt 10 órakor Budapesten rendes közgyűlést tart, melynek tárgyai következők:

1. elnöki megnyitó és jelentés az utolsó közgyűlés óta lefolyt egyleti ügyvezetésről;
2. az évi számadás felülvizsgálása és a jövő évi költségvetés megállapítása;
3. az egyesületi alapszabályok és ügyrend változtatása;
4. a tárgyalásra kitűzött következő szakkérdések:
 - a) egyesületi vélemény nyilvánítása a jelenlegi földadó

szabályozás alkalmából a katasteri erdőbecslők részére kiadott ministeri utasítás felett;

b) mi teendő az erdészeti szolgálathoz szükséges szakképzett műszaki segédszemélyzet nevelése érdekében?

5. az egyesületi igazgatóság kiegészítése illetőleg egy alelnök és egy választmányi tag választása.

A közgyűlés tanácskozása alá tartoznak továbbá az alapszabályok 19. §-ában foglalt és fennebb meg nem jelölt tárgyak.

Azok, kik a kitűzött szakkérdések valamelyike felett értekezni kívánnak, kéretnek ebbeli szándékukat decemberhó 3-ig a titkári hivatal tudomására hozni, melyhez a további részletek iránti tudakozódások is intézendők.

Az Országos Erdészeti Egyesület összes tagjait, valamint a hazai erdészet iránt érdeklődéssel viseltető ügybarátokat tisztelettel felkérem, hogy az Országos Erdészeti Egyesület ezen közgyűlésén minél számosabban megjelenni s becses közreműködésökkel az egyesületet az okszerű erdőgazdaság terjesztésére irányzott munkásságában támogatni sziveskedjenek.

Budapesten, 1876. október 16-án. *Tisza Lajos*, elnök.

Sürgős figyelmeztetés.

Az Országos Erdészeti-Egyesület tagjainak névsora kapcsolatban a t. tagok tartozásának és az ez évben teljesített fizetéseknek kimutatásával az Erdészeti Lapok közelebbi füzetével kiadandó lévén, tisztelettel felkéretnek azon t. alapító és évdijas tagok, kik, a folyó 1876. évre esedékes alap. kamatot tagsági és lapdíjt még eddig nem fizették be, sziveskedjenek ebbeli tartozásukat jövő novemberhó 20-ig postautalvány használatával törleszteni, hogy így a tagok kiadandó névsorának kimutatásában a részökről teljesített fizetés szintén nyugtatványozva lehessen.

Egyuttal felkéretnek az egyesület azon eddigi t. tagjai is, kiknek tagsági évkörük az 1875. év végével lejárt s ebbeli nyilatkozatukat eddig nem ujitották meg, sziveskedjenek vagy a kezdőknél lévő nyilatkozat aláírása és visszaküldése által, vagy külön levél útján, a titkári-hivatal tudomására hozni, hogy kívánnak-e továbbra is az egyesület tagjai maradni, miután ennek meg nem történte esetében nevök az egyleti tagok névsorába nem lesz felvehető. Az alulírt titkári hivatal ezt azért hozza az illető t. szaktársak és ügybarátok sürgős tudomására, mert több részről úgy értesült, hogy a vidéki szaktársak közül sokan azon téves hitben vannak, miszerint a régebbi aláírások alapján most is az egylet tagjai, noha az alapszabályok által megkívánt új nyilatkozatot nem irták alá. Ismételve kéretnek tehát azon tisztelt szaktársak és ügybarátok, kiknek szándékukban van az Országos Erdészeti-Egyesület munkásságában továbbra is részt venni s azt támogatni, ne terheltesse az előbb megjelölt nyilatkozatot mielőbb beküldeni. — Budapest, októberhó 20. 1876.

Az Országos Erdészeti-Egyesület titkári hivatala.

Tudósítás az Orsz. Erdészeti-Egyesület t. tagjaihoz.

Az Orsz. Erd. Egyesület azon t. tagjai, kik a folyó évi december-hó 17-én Budapesten megtartandó rendes közgyűlésen résztvenni kívánnak, tisztelettel kéretnek, miszerint ebbeli szándékukat a vasuti utazásnál árkedvezményt élvező igazoló-jegyeknek kellő időre való megküldhetése végett legkésőbb f. é. december-hó 3-ig alulírt titkári hivatal tudomására hozni sziveskedjenek. — Egyuttal köztudomásra hozatik, hogy az egyesület titkári hivatala f. évi november-hó 1-től kezdve szállást változtatván, a küldendő levelek eként czimezendők: „Az Országos Erdészeti-Egyesület titkári hivatalának Budapest, Pest, hold- és gypaju-utcza sarkán.“ Budapest, okt.-hó 20-án. 1876.

A titkári hivatal.

A f a p i a c z r ó l.

Budapest, október-hó 20-án 1876.

A tartós száraz őszi idő, az építkezések teljesíthetésére kedvező lévén, a faanyagok kelendőségét annyira elősegíté, hogy az őszi forgalom, daczára a különben fennálló rossz üzleti viszonyoknak, kedvező eredményével hosszabb időre terjedt ki. Piaczainkon általában véve az anyagok keresettsége még állandó s az árak is tartottak, kivéve a komáromi piacot, melyen a mult füzetünkben is jelzett nagyobb mérvű tutajkészlet következtében árcsökkenés történt.

Külföldi piacokon a helyzet kielégítőbbé kezd lenni, s Németország északi részeiből szintén az üzlet javulását jelzik; mig Franciaország és Belgium fogyasztása egyre növekednek s noha ez utóbbiban a fa minőségére nézve gyakran tulzó követeléseket tesznek, anyagjaink ott még is egyre több bizalmat nyernek.

A tölgy és luczkéreg kereslete szintén élénk s mindkettőnél mázsánként az eddigi árakhoz képest 30—60 kr árjavulás jelezhető, mi főképen az idei gubacstermés kevesebb mennyiségében leli indokát. A gubacs ára Budapesten az uj szedésű áruból métermázsánként 26—27 frt. A régi anyag a piacról mint értesültünk majdnem teljesen elfogyott.

Egyes piacok faárait ez alkalommal nem közöljük, mert azok általában véve ugy állanak, mint mult füzetünkben voltak jelezve s ezért csupán Komáromra nézve kell feljegyeznünk, hogy ott a 100 drb 5 m. h. 29 cm. széles luczfenyő deszka tutajjal együtt számított ára 82—85 frtról 75—80 forintra szállt.

Bedő Albert.

Homokkötés a főváros vidékén. Budapest főváros, a környékén lévő homokterületek befásítását megkezdendő, a

jövő évi költségvetésbe e célra 2000 frtot vett fel. Az e tárgyban kiküldött fővárosi bizottság, melynek munkálatában e lapok szerkesztője is részt vett, a holdankénti beerdősítést 20—30 fitra teszi. A beterjesztett javaslat szerint a főváros pesti részének határszélén főleg ákáczfából 100 öl széles erdőöv fog telepítettetni, míg az ezen belül eső homokterület beerdősítése a magánbirtokosok szorgalmától váratik, s a fővárosi munkálat a 100 öl határon túl befelé a város irányában helyenként is csak akkor lesz terjesztendő, ha a határszélén telepítendő öv létesült,

Külö n f é l é k.

A csendzavaró kri-kri gyakorlati haszna. Ez azon három oldalról szilárd alapra, de ki- és betolhatólag illesztett vékony és alig $1\frac{1}{2}$ cenm. széles, 3 cm. hosszú aczélrugany darabka, melynek a tartóra illesztett két-ötöd része középen homorura benyomva, s ha szabadon hagyott végét egymásután lenyomják, a benyomott rész kifeszülvén, éles pattogó hangokat ad. Városokban népes utcákon kiállhatatlan eszköz, kivált midőn éretlen egyének minden lépten-nyomon mozgatják. Egy gyakorlati hasznát lehetne azonban venni, s ez a szalonka vadászatoknál lenne a hajtók kezében, midőn aztán éles pattogása a most alkalmazott kopogtatásoknál bizonyára jobban megröpítené a nyugvó szalonkákat. Oly olcsó, hogy vadászaink próbáját megérdemli.

Beküldött könyvek. A szegedi képes naptár 1877-re. Ára 30 kr. A magyar irodalom-történet dióhéjban. Irta: Tarnóczy Tivadar, főgymn. tanár. Ára 60 kr. Ez utóbbi érdekes kis füzetke, s különösen ajánlható azoknak, kiknek idejök a hosszabb művek tanulmányozását nem engedi. Megrendelhetők Szegeden, Burger Zsigmond özvegyénél.

Őszi virágok. Budapesten f. évi szeptember-hó 20-án több vadgesztenyefa teljes virágzásban állott, úgy hogy az érett gyümölcs és egész diszében nyíló virág, együtt diszíték a fát.

Az Orsz. Erd.-Egyesület pénztáránál teljesített fizetések.

1876. októberhó 1-től 15-ig.

Rózsay Rezső m. k. erdész 8 frt, Feueregger Imre m. k. h. főerdész 8 frt, Wisóky Ágoston erdész 8 frt, Sulyok Zoltán 8 frt, Ujsághy Zsigmond m. k. kataszt. erdőbecslő felügyelő 10 frt, Meinhold Rezső m. k. kataszt. erdőbecslő 8 frt, Böhm Gusztáv m. k. jószágigazgatósági titkár 5 frt, Schusztér József m. k. kataszt. erdőbecslő felügyelő 8 frt, Rényi György m. k. honvédőrnagy 5 frt, Vlkolinszky Gyula m. k. erdőgyakornok 8 frt, Kallina Károly m. k. erdőmester 10 frt, Korény Gyula urad. főerdész 5 frt, Krausz József m. k. erdész 10 frt, Cornidesz György m. k. erdész 8 frt, Oszterlamm Armin m. k. erdőrendező 8 frt, Szabátovicz Adolf m. k. erdész 8 frt, Petykó József m. k. kataszt. erdőbecslő 8 frt, M. kir. államvasutak 43 frt 18 kr. Tóth Gyula m. kir. erdőgyakornok 10 frt, Magyar nyugoti vasut 3 frt 98 kr. Magyar éjszakkeleti vasut 12 frt 38 kr. Székelyi Majláth György országbíró ur ő Nagyméltósága 160 frt.

Szerkesztői üzenetek.

Észrevételek az erdészeti nagy tangyakorlatokra. S. Gy. urnak S. Jelen füzetünkre későn érkezvén, a jövő füzetben fogjuk adni.

A fagnak s illetőleg a dérnék hatása a növény szervezetre. S. Gy. urnak L. A jövő füzetben lesz közölve.

Erdészeti tanviszonyaink. Lapunkban e kérdés már behatóbban volt tárgyalva, s így bár ezikke kétség kívül helyes irányu, még sem közölhetnők a nélkül, hogy gyengébb alakban ne ismételjünk már elmondottakat. Hiszszük azonban, hogy szabatos kifejezésekkel élő tollából nem sokára újabb közleményt kapunk.

 Az „Erdészeti Lapok“ mellett mérsékelt közlési díjért
a lap irányával nem ellenkező hirdetések kiadatnak.

Dijszabályzat. Az első negyven (40) sorért soronként negyven (40) krajczár, az erre következő husz (20) sorért, illetőleg a 41 egész 60-ik sorig, soronként harmincz (30) krajczár, míg a 60-ik soron felül következő minden sorért egyenként husz (20) krajczár számíttatik.

Táblázatok nyomdai szabály szerint kétszeres árral számíttatnak.

Szálfa eladási hirdetmény.

5407. sz. Az alulirt m. kir. jószágigazgatóság részéről köz-
hírré tétetik, miszerint a magyar kincstár szászszebesi és herbusi
(Szászrégen mellett) raktáraiban készletben lévő szálfáknak nagyobb-
kisebb csoportokban való oly módoni eladása elhatározott, miszerint
venni szándékozók a csoportnak nagyságát s az abba sorozandó szál-
fák minőségét és mennyiségét szükségletök szerint magok meghatá-
rozván, annak megvételére, saját belátásuk szerint szó- vagy írásbeli
ajánlatot tehetnek.

Ha az ekként tett ajánlat, az ajánlatok elfogadásával megbízott
szászszebesi, s illetőleg görgényi erdőhivatal által elfogadhatónak ta-
lálattik, vállalkozó köteles leendő az általa meghatározott csoportért
ígért vételért vagy azonnal lefizetni, vagy pedig annak az ajánlat el-
fogadása napjától számítandó hat havi időköznek lefolyása után esz-
közlendő befizetését megfelelő biztosítéknak letétele által biztosítani;
megjegyezvén, hogy különösen figyelemre méltó esetekben s nevezete-
sen nagyobb favásárlásoknál a hat havi hitel után kamatok nem fognak
számíttatni, s hogy oly vevőknek, kik nagyobb mennyiségű fának átvéte-
lére magokat lekötelezik, kedvezőbb árak lesznek engedélyezhetők.

Mihez tartás végett megjegyeztetik, hogy a görgényi erdőhiva-
talhoz tartozó herbusi raktárban megközelítőleg huszonnyolczezer majd-
nem kivétel nélkül ép és egészséges I-ső osztályu, és a szászszebesi
raktárban kerekszámban huszonkétezer köbméter különböző osztályu
szálfa van készletben, s hogy az illető erdőhivatalok utasítottak, mi-
szerint az ott megjelenő vállalkozóknak a fának tovább szállíthatása,
valamint a faárakra vonatkozó felvilágosításokat készséggel adjanak.

Venni szándékozók felhivatnak, hogy az eladandó fát megtekint-
vén, a szükségletök szerint megállapítandó csoportok megvételére vo-
natkozó ajánlataikat vagy az alulirt jószágigazgatóságnál, vagy pedig
közvetlenül a görgényi s illetőleg szászszebesi erdőhivatalnál nyujt-
sák be. — Kolozsvárt, 1876. októberhő 13-án.

A m. k. jószágigazgatóság.